

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Pavλίna Kubešová

TRESTNÍ ŘÍZENÍ, VEŘEJNOST A MÉDIA

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce:

Doc. JUDr. Mgr. Jiří Herczeg, PhD.

Katedra trestního práva

Datum uzavření rukopisu:

říjen 2013

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.“

V Praze dne 10. října 2013

.....
Pavλίna Kubešová

Obsah

1. SEZNAM ZKRATEK	1
2. ÚVOD	2
3. TRESTNÍ ŘÍZENÍ A VEŘEJNOST	4
3.1. ZÁSADA VEŘEJNOSTI	4
3.1.1. Veřejnost obecná.....	8
3.1.2. Veřejnost stran	9
3.1.3. Vyloučení veřejnosti	9
3.1.4. Jiná omezení veřejnosti (demonstrativní výčet)	12
3.1.5. Přístup veřejnosti do budovy soudu.....	15
3.1.6. Jednací síň a soudní osoby.....	16
3.1.7. Veřejné hlavní líčení z pohledu veřejnosti	18
3.1.8. Pořizování záznamů a přenosů.....	21
3.1.9. Souvislost s jinými základními zásadami trestního řízení	23
3.1.10. Specifika	24
3.2. PRESUMPCE NEVINY	25
3.2.1. Souvislost s dalšími základními zásadami trestního řízení	30
4. TRESTNÍ ŘÍZENÍ A MÉDIA	31
4.1. POJEM „MÉDIA“	31
4.2. SVOBODA PROJEVU A PRÁVO NA INFORMACE	32
4.3. PRÁVO NA OCHRANU OSOBNOSTI	33
4.4. KONFLIKT SVOBODY PROJEVU A PRÁVA NA OCHRANU OSOBNOSTI	35
4.5. POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ O TRESTNÍM ŘÍZENÍ	36
4.5.1. Trestní řád a tzv. náhubkový zákon.....	36
4.5.2. Řízení ve věcech mladistvých.....	48
4.5.3. Judikatura.....	49
4.5.4. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva	51
4.5.5. Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy, 18 zásad.....	54
4.5.6. Etické kodexy.....	55
4.5.7. Obrana proti porušení předmětných ustanovení	56
4.5.7.1. Odpověď a dodatečné sdělení	56
4.5.7.2. Občanskoprávní prostředky	56
4.5.7.3. Veřejnoprávní prostředky	57
4.5.7.4. Jiné	58
4.6. ZPRAVODAJSTVÍ V PRAXI - PROBLÉMY	58
5. ZÁVĚR.....	61
6. SEZNAM ZDROJŮ	64
7. ABSTRAKT.....	69
8. CRIMINAL PROCEDURE, THE PUBLIC AND MEDIA - ABSTRACT	70
9. KLÍČOVÁ SLOVA – KEY WORDS	71

1. Seznam zkratek

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

Evropská Úmluva – Evropská úmluva o ochraně lidských práv, ve znění protokolů

InfZ – zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

Jednací řád pro okresní a krajské soudy (také „**JŘS**“) - vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

Kancelářský řád (také „**KancŘ**“) - Instrukce Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy

LZPS – usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

NS ČR – Nejvyšší soud České republiky

ObčZ – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

OČTŘ – orgány činné v trestním řízení

Tr. řád – zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

Tr. zákon – zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

Tr. zákoník – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

ÚS ČR – Ústavní soud České republiky

Ústava – ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

ZOOÚ – zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

ZSS – zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů

ZSVM – zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

ZÚS - zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

2. Úvod

Právo na informace o spáchaných trestných činech, resp. trestních řízeních a kriminalitě obecně, je, ať již přímou účastí na soudním jednání či přijímáním informací ze sdělovacích prostředků, v demokratické společnosti nepochybně významným právem každého jednotlivce. Účast veřejnosti na soudním projednávání věci je prostředkem, jak může občanská společnost kontrolovat činnost justice. Trestní proces je řízením, kterým stát více než v jiných řízeních zasahuje do práv a svobod jednotlivců, a kde je proto o to více kontrola veřejnosti nad jeho zákonným výkonem zásadní. Možnost přístupu veřejnosti k informacím o trestních řízeních je pak i zárukou obžalovaného, že jeho vina bude posuzována před nestranným soudem a ne za „zavřenými dveřmi.“

Informace o trestních řízeních tvoří významnou část zpravodajství veřejnoprávních i soukromoprávních médií, neboť tragičnost a negativní zprávy jsou cíleným a dominantním způsobem, kterým je toto každodenní zpravodajství vedeno. Institut pro kriminologii a sociální prevenci¹ v této souvislosti zmiňuje například motto Lorda Northcliffa, zakladatele známého britského plátku Daily Mail, „*dejte mi jednu vraždu denně.*“ Ani v České republice si nelze nevšimnout speciálních rubrik „krimi“, „černá kronika“ apod. Záběry dopravních nehod, nemocničních lůžek, policejních razíí, zpovědi vyděšených svědků a pláč pozůstalých a poškozených jsou prostřednictvím televizních obrazovek nebo fotografií zdá se nedílnou součástí života absolutní většiny společnosti. Přitom mediálně atraktivních trestných činů násilného charakteru je dle policejních statistik výrazně méně, než jak to podle způsobu informování na veřejnost působí.² Účelem je pomocí působení na emoce dosáhnout lepšího prodeje média. Proč tomu tak je, jde zcela jistě nad oborové zaměření této práce, nicméně důležitým závěrem pro ni z výše uvedeného je skutečnost, že média informují o trestných činech rády a podrobně, a že tyto informace tvoří podstatnou část jejich zpravodajství.

Téma této práce jsem si vybrala proto, že i vzhledem k výše uvedenému je velice aktuální a v závislosti na často nepředvídatelných okolnostech se hojná účast veřejnosti či nadprůměrný zájem médií může stát součástí každého trestního řízení.

---

¹ Vlach, J. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. *Média v kriminologické perspektivě*. Kriminalistika, 2013, č. 2; str. 130

² KARABEC, Z. a kol.: *Trestní politika a její realizace v oblasti trestní justice*. IKSP, Praha 2008; s. 271
IN: VLACH, J. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. *Média v kriminologické perspektivě*. Kriminalistika, 2013, č. 2; str. 133

Cílem této práce je podrobně analyzovat relevantní právní úpravu týkající se předmětu diplomové práce (tj. zejména ustanovení § 8a až 8d a § 199 až 201 tr. řádu) a na základě syntézy získaných poznatků následně kriticky zhodnotit její kvality jednak v kontextu ústavně garantovaných práv, jednak co se týče jejich možného uplatnění v praxi a obrany proti jejímu porušování.

Práci jsem rozdělila do dvou klíčových částí, z nichž první se zabývá trestním řízením v kontextu zásady veřejnosti. Dílčí kapitoly se pak zabývají zakotvením této zásady, jejími funkcemi, výjimkami z ní (v podobě podmínek pro vyloučení veřejnosti a jiných omezení veřejnosti) a další úpravou přístupu veřejnosti k jednání soudu, a to bez ohledu na rozlišování na zástupce médií a ostatní občany, zástupce veřejnosti.

Druhá část práce se týká trestního řízení v kontextu činnosti médií, tedy svobodou projevu a právem na informace, právem na ochranu osobnosti a zejména poskytováním informací o trestním řízení.

Pro možné výhrady uvádím, že označení „obviněný“ používám v širším slova smyslu, tedy shodně s tr. řádem³ i pro obžalovaného nebo odsouzeného, nevyplývá-li z povahy věci něco jiného.

---

³ ustanovení § 2 odst. 7 tr. řádu

3. Trestní řízení a veřejnost

Základní zásady trestního řízení jsou právní principy, které ovládají trestní řízení, a jako takové mají **funkci poznávací, interpretační, aplikační a pro tvorbu práva (zákonodárnou)**.⁴ Jsou základem pro organizaci trestního řízení a úpravu činnosti jeho orgánů.⁵ Z předchozího vyplývá, že (všeobecně řečeno) bez jejich znalosti není možné trestním právním předpisům, resp. dle příslušných odvětvových zásad jakýmkoliv právním předpisům, správně porozumět, pochopit jejich smysl, správně je vyložit a aplikovat.

Základní zásady nelze rovněž vnímat zcela odděleně, mnohdy se prolínají a doplňují s jinými. Cílem této kapitoly však není exkurz do všech základních zásad trestního řízení, ačkoliv jsem si vědoma skutečnosti, že jich je mnohem více a v mnohem více spojitostech, než jak je následovně budu rozvádět. Vzhledem k tématu diplomové práce se budu blíže věnovat pouze zásadě veřejnosti a presumpci nevinoty.

3.1. Zásada veřejnosti

Zásada veřejnosti je, jako jeden z atributů tzv. práva na spravedlivý proces, jednou z nejdůležitějších zásad charakterizujících soudní řízení (nikoliv jen trestní) dle požadavků právního státu, neboť její podstatou je výkon otevřené (ve smyslu opaku tajné) justice.⁶ O významu této zásady vypovídá rovněž její zakotvení jak v celé řadě významných mezinárodních dokumentů, tak v českém ústavním pořádku, konkrétně zejména:

- **Mezinárodní pakt o občanských a politických právech** (čl. 14 odst. 1) stanovuje důvody pro vyloučení tisku a veřejnosti z řízení (morálka, veřejný pořádek, národní bezpečnosti v demokratické společnosti, soukromý zájem stran, nutnost či zvláštní okolnosti podle přísného mínění soudu, kdyby zveřejnění prejudikovalo zájmy spravedlnosti) a zároveň požadavek zveřejnění každého vyneseného rozsudku v trestní nebo občanskoprávní věci (s výjimkou mladistvých, manželských věcí atp.);

---

⁴ Jelínek J. a kol., *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010; 119 s.

⁵ Šámal, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha: Codex Bohemia, 1999; 44 s.

⁶ Šámal, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013; 48 s.

- **Evropská Úmluva** (čl. 6 odst. 1) stanovuje požadavek veřejného projednání věci i vyhlášení rozsudku a důvody pro vyloučení tisku a veřejnosti (mravnost, veřejný pořádek, národní bezpečnosti v demokratické společnosti, zájem nezletilých, ochrana soukromého života účastníků, anebo v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti);
- **čl. 96 odst. 2 Ústavy** stanovuje, že jednání před soudem je ústní a veřejné (výjimky může stanovit zákon) a že rozsudek se vyhlašuje vždy veřejně;
- **čl. 38 odst. 2 LZPS** zakotvuje právo každého na veřejné projednání jeho věci a v jeho přítomnosti a dále požadavek zákonné formy důvodů pro vyloučení veřejnosti;
- ústavněprávní rámec je pak doplněn ustanoveními **trestního řádu** (zejména ust. § 2 odst. 10, § 199 n.) a **zákonem o soudech a soudcích** (zejména ust. § 6)
- podrobnosti průběhu veřejného soudního jednání (mimo jiné) dále stanovuje **vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy** (zejména ust. § 11 až § 17), která se dle § 116f cit. vyhl. uplatní i pro praxi vrchních soudů; dále pak **instrukce Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy** (zejména ust. § 39, 41 a příloha č. 11).

*Trestní věci se před soudem projednávají veřejně tak, aby se občané mohli projednávání zúčastnit a jednání sledovat.*⁷ Jak vyplývá z dikce výše uvedených dokumentů a právních předpisů, jedná se o zásadu uplatňující se nikoliv pro celé trestní řízení, nýbrž zásadně **pro řízení před soudem**.⁸ Ani pro něj však neplatí absolutně, naopak ze zásady veřejnosti existuje **několik zákonných výjimek**, a to:

- institut trestního příkazu⁹;
- neveřejné zasedání;

⁷ ustanovení § 2 odst. 10 tr. řádu

⁸ shodně např. Šámal, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013; 49 s.

⁹ ustanovení § 314f tr. řádu umožňuje samosoudci vydat (za splnění zákonných podmínek) trestní příkaz, a to **bez projednání věci v hlavním líčení**

C. vazební zasedání¹⁰;

D. důvody pro vyloučení veřejnosti (viz samostatná kapitola 3.1.3 Vyloučení veřejnosti);

tedy uplatní se **pro hlavní líčení a veřejné zasedání**.

K bodu A. – trestní příkaz

Tento institut má díky rychlejšímu a méně formálnímu rozhodování v méně závažných trestních věcech zrychlit výkon soudnictví. Na druhou stranu u té části trestních příkazů, které nabydou právní moci a jako takové pak nahrazují rozsudek, má veřejnost omezenou možnost, jak se dozvědět o samotném obvinění a uloženém trestu, neboť účinky spojené s vyhlášením rozsudku nastávají doručením trestního příkazu obviněnému¹¹, a především prakticky žádnou možnost, jak se seznámit provedenými důkazy a jejich hodnocením, neboť neobsahuje odůvodnění.¹² Toto spatřuji jako nedostatek právní úpravy, neboť trestními příkazy jsou povětšinou ukládány nižší tresty, než by tomu tak bylo při projednávání stejné věci v hlavním líčení, a proto by zásada veřejnosti neměla být ani zde opomíjena.

K bodu B. – neveřejné zasedání

Na základě ustanovení § 242 odst. 1, 2 tr. řádu je při neveřejném zasedání připuštěna účast pouze členů senátu a zapisovatele, uplatňuje se zde tedy zásada tajnosti. Tato právní úprava byla nálezem Ústavního soudu publikovaným pod č. 239/2005 Sb. s účinností od 17. června 2005 (tj. dnem vyhlášení ve Sbírce zákonů) zrušena, nicméně novelizací tr. řádu, zákonem č. 459/2011 Sb., byla s účinností od 1. ledna 2012 opět přijata v původním znění. Zákonodárce k tomu uvádí, že předmětné ustanovení bylo Ústavním soudem posouzeno jako protiústavní pouze „*ve vztahu k těm ustanovením trestního řádu, která upravují soudní přezkum usnesení státního zástupce o dalším trvání vazby, neboť tomu, aby obviněný mohl být před rozhodnutím soudu o stížnosti proti rozhodnutí státního zástupce o ponechání obviněného ve vazbě slyšen jako procesní strana, bránilo v platné právní úpravě ustanovení § 242 odst. 2 trestního řádu, které účast obviněného (i kohokoliv jiného) při neveřejném zasedání*

---

¹⁰ § 73f tr. řádu stanoví, že vazební zasedání se koná **bez účasti veřejnosti**

¹¹ ustanovení § 314 e odst. 7 tr. řádu

¹² ustanovení § 314f odst. 1 tr. řádu

vylučovalo.“¹³ V důsledku samostatné právní úpravy v podobě vazebního zasedání (§ 73d n. tr. řádu), které zajišťuje obviněnému právo být přítomen při rozhodování soudu o vzetí do vazby i o dalším trvání vazby, pak již může probíhat neveřejné zasedání v této neveřejné formě.

Zásada veřejnosti se v trestním řízení projevuje v následujících čtyřech aspektech¹⁴, neboť je:

- A. součástí práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 Evropské Úmluvy;
- B. prostředkem kontroly společnosti nad výkonem soudnictví;
- C. zárukou obžalovaného, která jej chrání před svévolným rozhodováním;
- D. prostředkem výchovného působení na veřejnost, tedy v této souvislosti plní preventivní funkci trestního řízení.

K bodu A. – veřejnost jako součást práva na spravedlivý proces

Čl. 6 odst. 1 Evropské Úmluvy zakotvuje (mimo další náležitosti tzv. práva na spravedlivý proces) právo každého na *veřejné projednání* jeho záležitosti nezávislým a nestranným soudem.

K bodu B. – veřejnost jako prostředek kontroly soudnictví

V této souvislosti se o veřejnosti soudního jednání hovoří jako o prostředku, kterým lze bránit tzv. *kabinetní justici*¹⁵, tedy netransparentnímu, neprůhlednému, tajnému výkonu soudní moci. Soud nemůže rozhodovat na základě něčeho, co před soudem nezaznělo, resp. nebylo vidět, a co tedy veřejnost mohla sama slyšet, resp. pozorovat.

Pomocí této veřejné kontroly by pak měla být posilována důvěra veřejnosti v soudnictví.

---

¹³ důvodová zpráva k zákonu č. 459/2011 Sb.

¹⁴ Jelínek J. a kol., *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010; 159 s.

¹⁵ např. Herczeg, J.: *Média a trestní řízení*. Praha: Leges, 2013; 14 s.

K bodu C. – veřejnost jako záruka obžalovaného

Veřejné projednání věci poskytuje obžalovanému záruky pro spravedlivé rozhodování.

Obžalovaný se může veřejně, tj. před širší veřejností, obhajovat proti vzneseným obviněním a prokazovat svou nevinu.¹⁶ Ústavní soud k tomu uvádí, že účelem práva na veřejné projednání věci spolu s právem vyjádřit se ke všem prováděným důkazům, je poskytnout obžalovanému v trestním procesu možnost verifikace důkazů směřujících vůči němu, a to před tváří veřejnosti.¹⁷

K bodu D. – veřejnost jako výchovná a preventivní funkce trestního řízení

Jak (mimo jiné) stanoví ustanovení § 1 odst. 1 tr. řádu, trestní řízení *musí působit k předcházení a zamezování trestné činnosti, k výchově občanů v duchu důsledného zachovávání zákonů a pravidel občanského soužití i čestného plnění povinností ke státu a společnosti*. Z citovaného ustanovení lze dovodit výchovná funkce trestního řízení (a s ní spojená funkce preventivní), kterou by trestní právo bez veřejného projednávání plnilo dle mého názoru nejvýše na úrovni individuální, nikoliv již generální.

3.1.1. Veřejnost obecná

Otázka veřejnosti či neveřejnosti/tajnosti řízení zahrnuje problematiku přístupu osob odlišných od subjektů trestního řízení a jiných osob, jejichž účast na jednání soudu umožňuje zákon, k soudnímu jednání - tedy typicky novináři, příbuzní, studenti, či další osoby zajímající se z jakéhokoliv důvodu o probíhající (trestní) věc. Neveřejným jednáním se rozumí nepřipustnost přítomnosti u soudního jednání pro pozorovatele, posluchače.¹⁸

Optimální právní úprava musí najít ideální rovnovážný vztah mezi požadavkem veřejnosti soudního řízení (spojený se všemi čtyřmi výše uvedenými významy) a ochranou zájmů a práv osob, kterých se řízení dotýká (ať už obviněného v širším slova smyslu či svědka, poškozeného atd.).

---

¹⁶ Šámal, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013; 49 s.

¹⁷ např. náleží ÚS ČR ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94

¹⁸ Jelínek J. a kol., *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010; 159 s.

3.1.2. Veřejnost stran

Veřejnost obecná bývá (zejména ve starší literatuře¹⁹) odlišována od veřejnosti stran znamenající možnost účasti osob zúčastněných na trestním řízení na jednotlivých úkonech, a tedy možnosti se na těchto úkonech posléze aktivně podílet (vyjadřovat se ke skutečnostem a důkazům, navrhnout důkazy na podporu svých tvrzení atd.).

V dalším textu bude pod pojmem veřejnost trestního řízení rozuměna veřejnost obecně, aniž by bylo rozlišováno mezi výše popsaným dělením.

3.1.3. Vyloučení veřejnosti

Jak již vyplývá z výše rozváděné zásady veřejnosti ovládající trestní řízení, procesním stadiem řízení před soudem probíhá mimo zákonné výjimky veřejně, přičemž tato zásada se v závislosti na konkrétních okolnostech každého řízení do určité míry dostává do konfliktu se zájmy osob na řízení zúčastněných. Situace, kdy určitý zájem osob trestním řízením přímo dotčených převáží nad zájmy, které jsou východiskem pro zakotvení zásady veřejnosti v právním řádu, jsou předpokládány jak (výše uvedenými) mezinárodními dokumenty, tak i českým ústavním pořádkem, který dává zákonodárci možnost zákonem stanovit důvody, kdy lze veřejnost ze soudního projednávání věci vyloučit. Tr. řád tak činí v ustanovení **§ 200 odst. 1** a umožňuje soudu vyloučit veřejnost v případě, že by veřejnost projednávání ohrozila následující hodnoty, resp. zájmy:

- A. ochranu utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem;
- B. mravnost;
- C. nerušený průběh jednání;
- D. bezpečnost nebo jiný důležitý zájem svědků.

Jediným obligatorním důvodem pro vyloučení veřejnosti je, vystupuje-li před soudem osoba uvedená v **§ 102a odst. 1 tr. řádu** bez utajení totožnosti nebo podoby, tj. v případě policisty agenta nebo policisty bezprostředně se podílejícího na použití agenta.

---

¹⁹ např. Miříčka, A. *Trestní právo procesní*. Praha: Všehrd, 1932; s. 11

K bodu A. – ochrana utajovaných informací

Zvláštním zákonem se rozumí *pouze* zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.²⁰ Skutečnost, že jsou při soudním jednání projednávány utajované informace podle tohoto zákona má i jiné důsledky, zejména (z hlediska předmětu této práce) je zakázáno tyto informace poskytovat sdělovacím prostředkům nebo je zveřejňovat, dále vzniká povinnost soudu poučit přítomné osoby o trestních následcích vyjevení těchto informací, příp. zakázat pořizování záznamů i přenosů z hlavního líčení.

K bodu B. - mravnost

Pod ohrožením mravnosti veřejným projednáváním trestné věci si lze představit například hlavní líčení v případě trestného činu pohlavního zneužívání.

K bodu C. – nerušený průběh jednání

Nerušený průběh jednání může ohrozit nevhodné chování osob v jednací síni nebo v soudní budově, zejména nezdravosti, hlučností, nebo přítomností pod vlivem omamných nebo návykových látek. Stejně jako u ostatních důvodů vyloučení veřejnosti je však třeba zvážit, zda by nerušený průběh jednání nezajistilo dostatečně jiné opatření, zejména vykázaní osob z jednací síně (viz kapitola 3.1.4 Jiná omezení veřejnosti).

K bodu D. – bezpečnost a jiný důležitý zájem svědků

Tento bod činí zdánlivě taxativní výčet důvodů pro vyloučení veřejnosti dle mého názoru ve výsledku demonstrativním. Není reálné, aby zákon předvídal všechny situace, kdy by skutečně důležitý zájem svědka mohl převážit nad obecným požadavkem veřejnosti hlavního líčení. Tr. řád předpokládá utajování totožnosti a podoby svědka, jemuž nebo jehož osobě blízké zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí porušení jeho základních práv (§ 55 odst. 2 cit. zák.). Kancelářský řád v této souvislosti, kdy orgány činné v trestním řízení přijaly opatření podle § 55 odst. 2 tr. řádu, hovoří o *utajovaném svědku*. Svědka či znalce, kterému je poskytována ochrana (buť i krátkodobá) podle zvláštních právních předpisů²¹, označuje pak Kancelářský řád jako *osobu pod ochranou* a obsahuje zvláštní úpravu pro předvolávání, provádění úkonů

²⁰ Šámal, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013; 2541 s.

²¹ § 50 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky; zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, ve znění pozdějších předpisů

soudního řízení, ověření totožnosti²² a postup při výslechu, kdy předseda senátu (samosoudce) zajistí vhodnými opatřeními (např. technickými prostředky), aby nepovoláním osobám bylo zabráněno v identifikaci utajovaného svědka, včetně využití příslušníků justiční stráže.²³

Ústavní soud uvádí, že za okolnost nasvědčující hrozící újmě či jinému závažnému nebezpečí ve smyslu ustanovení § 55 tr. řádu lze považovat i to, že stíhaná trestná činnost může mít na základě konkrétních poznatků souvislost s organizovaným zločinem.²⁴

Jiný důležitý zájem je možné najít ve zvláštních zákonech, např. zákon č. 67/1992 Sb., o Vojenském obranném zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů.

Dalším příkladem může být vypovídající svědek zproštěný povinnosti mlčenlivosti.²⁵

Pro možnost vyloučení veřejnosti je však důležité zmínit i výše uvedené mezinárodní dokumenty, neboť oproti tr. řádu obsahují některé další důvody pro vyloučení veřejnosti (např. ochrana soukromého života účastníků, soukromý zájem stran; viz výše), přičemž soudy je pro jejich přímou aplikovatelnost mohou rovněž použít.²⁶

Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o omezování ústavně garantovaného práva (ač na základě zákonného zmocnění), měl by soud pečlivě a v souvislosti s konkrétními okolnostmi zvážit, zda by pro ochranu výše uvedených zájmů nedostačovalo přijmout **jiná přiměřená opatření** (viz kapitola 3.1.4. Jiná omezení veřejnosti), jejichž aplikace by vzhledem k ústavněprávnímu rámci zásady veřejnosti měla mít přednost před vyloučením veřejnosti, a teprve v případě, že tomu tak není, zvážit **nezbytnost rozsahu** vyloučení veřejnosti (zda pro část či celé řízení).

Pokud soud na základě své úvahy shledá důvod pro vyloučení veřejnosti, musí k tomuto nejdříve dát stranám prostor k vyjádření se a až následně rozhodnout, a to ve formě **usnesení**²⁷, jehož nezbytnou součástí je samozřejmě odůvodnění.²⁸ Proti tomuto

---

²² ustanovení § 11b KancŘ

²³ ustanovení § 24 odst. 9 KancŘ

²⁴ náleží ÚS ČR ze dne 3. října 2006, sp. zn. I. ÚS 481/2004

²⁵ ustanovení § 99 odst. 2 tr. řádu

²⁶ Císařová, D.; Fenyk, J.; Gřivna, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: ASPI, 2008; 77 s.

²⁷ ustanovení § 200 odst. 3 tr. řádu

²⁸ ustanovení § 134 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. řádu

usnesení není přípustná stížnost.²⁹ Veřejnost lze vyloučit až po vyhlášení tohoto usnesení při hlavním líčení³⁰, nelze ji tedy vyloučit předem a neveřejně.³¹

I v případě vyloučení veřejnosti mají však některé konkrétní osoby mimo těch na řízení přímo zúčastněných možnost se hlavního líčení účastnit. A to A) fakultativně v případě důležitých důvodů na základě povolení soudu, nebo B) obligatorně tzv. důvěrník či **důvěrníci** vybraní obžalovaným (maximálně dva pro každého obžalovaného; v případě více obžalovaných však nejvíce šest důvěrníků).³² Tyto osoby jsou pak před začátkem hlavního líčení vyvolávány před jednací síní a musí jim být umožněn přístup do jednací síně. V případě vyloučení veřejnosti z důvodu ohrožení utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem musí být přítomné osoby poučeny předsedou senátu na trestní následky (v úvahu připadá skutková podstata trestného činu vyzvědačství podle § 316 tr. zákoníku, ohrožení utajované informace podle § 317, 318 tr. zákoníku) vyjevení informací chráněných zvláštním zákonem, které se dozvěděli při jednání. O tomto poučení se učiní záznam do protokolu, který obsahuje celé jméno a kontaktní údaje všech poučených osob.³³ Zároveň lze těmto osobám zakázat činit si písemné poznámky (které jinak spadají pod volný režim – viz kapitola 3.1.8).

Vyhlášení rozsudku musí být však i v případě vyloučení veřejnosti veřejné.³⁴ To platí i v řízení proti mladistvému. Odsuzující rozsudek se však v tomto řízení nesmí ve veřejných sdělovacích prostředcích uveřejňovat včetně jména a příjmení mladistvého.³⁵

3.1.4. Jiná omezení veřejnosti (demonstrativní výčet)

Vykázání jednotlivých osob z jednací síně (dle § 204 tr. řádu).

Odepření přístupu k hlavnímu líčení konkrétním osobám (dle § 201 odst. 1 tr. řádu) - jak již bylo zmiňováno, je třeba rozlišovat mezi vyloučením veřejnosti jako takovým a odepřením přístupu k hlavnímu líčení konkrétním osobám, aniž by došlo k vyloučení veřejnosti. Tr. řád v této souvislosti v ustanovení § 201 odst. 1 zmiňuje *nezletilé* a ty, u nichž je obava, že *by mohli rušit* důstojný průběh hlavního líčení.

²⁹ ustanovení § 141 odst. 2 tr. řádu

³⁰ ustanovení § 200 odst. 1 tr. řádu

³¹ Šámal, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013; 2545 s.

³² ustanovení § 201 odst. 2 tr. řádu

³³ ustanovení § 21 odst. 9 JŘS

³⁴ ustanovení § 200 odst. 2 tr. řádu, § 6 odst. 2 ZSS, čl. 96 odst. 2 Ústavy

³⁵ ustanovení § 54 odst. 3 ZSVM

Zákaz pořizování obrazových a zvukových záznamů (na základě § 6 ZSS) například v případě projednávání utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem.

Výslech prostřednictvím videokonferenčního zařízení podle § 52a a 111a tr. řádu lze použít jako opatření pro zajištění bezpečnosti svědka, nebo výslech **mimo hlavní líčení** podle § 183a tr. řádu.

Kapacita soudní síně

Věc má být projednávána ve vhodné jednací síni (vzhledem k předpokládanému zájmu a možnostem soudu), k čemuž je předseda senátu na základě ustanovení § 17 odst. 3 JŘS povinen učinit k tomu přiměřená opatření. V případech většího počtu obviněných se však v praxi velikost soudní síně často posuzuje podle počtu míst pro obhajobu, kdy pro tento dlouhý stůl pak již paradoxně zbývá na místo pro sezení veřejnosti méně místa, než tomu je v jiných jednacích síních.

I přes výše uvedenou povinnost předsedy senátu se nelze v některých hojně sledovaných trestních řízeních vyhnout přeplňování soudní síně. V tomto případě Kancelářský řád umožňuje předsedovi senátu, resp. samosoudci, regulovat přístup do soudní síně vydáváním **vstupenek**, jejichž počet odpovídá počtům míst k sezení pro veřejnost v jednací síni.³⁶ Bližší úpravu pro jejich přidělování však vyhláška neupravuje, opět tedy bude záviset pouze na úvaze soudce, podle jakého kritéria (zda dle pořadí přihlášených zájemců, či odůvodněnosti jejich zájmu na přítomnosti atd.) by byly tyto vstupenky udělovány.

Jinou možností pochopitelně je zamezit po naplnění míst pro veřejnost přístupu dalších osob do jednací síně, čemuž ovšem často předchází nedůstojná strkanice s cílem každého, vstoupit do jednací síně dříve než ostatní.

Do jisté míry jsou dalším omezením veřejnosti i zákazy zveřejňování určitých informací vyplývající z ustanovení **§ 8a až § 8d tr. řádu**, např. informace umožňující zjištění totožnosti vymezené skupiny poškozených dle § 8b odst. 2 (viz kapitola 4.5 Poskytování informací o trestním řízení).

---

³⁶ ustanovení § 39 odst. 3 KancŘ

Neuposlechnutí výzvy soudu může vést k uložení **pořádkové pokuty** (dle § 66 tr. řádu, tj. až do výše 50 tis. Kč), **vykázání z jednací síně** a v nejzávažnějších případech dokonce k zahájení trestního stíhání pro **trestný čin pohrdání soudem** dle ustanovení § 336 tr. zákoníku.

Naopak postup předsedy senátu, příp. samosoudce, v rozporu s ustanoveními upravujícími podmínky pro jednotlivá omezení zásady veřejnosti či odporující jejich výkladu v souladu s touto zásadou, lze hodnotit jako **nevhodné chování soudních osob nebo narušování důstojnosti řízení před soudem**. Proti tomuto postupu se tedy lze bránit **stížností** k předsedovi soudu podle ustanovení § 164 odst. 1 ZSS, k jejímuž podání je aktivně legitimovaná každá fyzická a právnická osoba, tedy nejen osoba zúčastněná na řízení. Při dojmu této osoby o tom, že její stížnost nebyla řádně vyřízena, může o přešetření požádat rovněž příslušné ministerstvo, resp. předsedu krajského soudu.³⁷ Stížnost lze podat ústně i písemně.

Otázkou však je, do jaké míry je rozhodnutí předsedy senátu například o tom, zda určil k projednání věci vhodnou jednací síň, přezkoumatelné. Avšak i přes případné následné konstatování pochybení ve výše uvedeném případě, se nedomnívám, že by toto (na rozdíl od vyloučení veřejnosti mimo zákonné důvody) bylo, co se týče vlivu na trestní proces v konkrétní věci, podstatnou vadou řízení ve smyslu ustanovení § 258 odst. 1 písm. a) tr. řádu, tedy důvodem pro zrušení napadaného rozsudku a následného vrácení věci soudu prvního stupně k provedení nového hlavního líčení. Přitom k zásahům do zásady veřejnosti se všemi výše uvedenými funkcemi může dojít velmi znatelným.

S ohledem na výše uvedené považuji za nedostatek účinné právní úpravy, že kromě důvodu pro zrušení rozsudku odvolacím soudem pro podstatné vady řízení podle ustanovení § 258 odst. 1 písm. a) tr. řádu, dopadající ale pouze na nejzávažnější porušení procesních ustanovení, nespojuje trestní řád porušení jednotlivých ustanovení týkající se zásady veřejnosti v hlavním líčení, příp. veřejném zasedání, s žádnými důsledky. Řízení o stížnosti na jednání soudce podle ZSS pak může sice vést k disciplinárním důsledkům pro konkrétního soudce či omluvě soudu (v podobě konstatování, že k porušení právních předpisů došlo), nicméně toto nepovažuji z hlediska významu zásady veřejnosti pro trestní řízení za dostačující.

---

³⁷ dle ustanovení § 174 ZSS

S ohledem na ústavně právní zakotvení zásady veřejnosti (viz výše) se lze proti jejímu porušování bránit i prostřednictvím **ústavní stížnosti**. Vzhledem k dikci čl. 38 odst. 2 LZPS („*Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně...*“), se však nedomnívám, že by aktivní legitimace k podání ústavní stížnosti náležela jiné osobě než té, proti které se trestní řízení vede.

Z výše uvedených důvodů se proto domnívám, že možnosti obrany obecné veřejnosti proti nevhodnému chování soudce a porušování zásady veřejnosti je ve svém důsledku neúčinná, a jako taková výrazně nedostačující.

3.1.5. Přístup veřejnosti do budovy soudu

Bezpečnostní kontrola u vchodu do budovy soudu není omezováním zásady veřejnosti, resp. jiného ústavně garantovaného práva.³⁸ Jejím účelem je zabránit vnášení zbraní a jiných životu, zdraví nebo pořádku nebezpečných předmětů do budovy soudu³⁹, přičemž justiční stráž je povinna zabránit osobám porušujícím tento zákaz vstupu do budovy. Zákaz vnášení výše uvedených předmětů je znázorněn na informační tabuli a rovněž u vstupu do budovy⁴⁰ a netýká se soudců a pochopitelně ani příslušníků ozbrojených sil a sborů, jestliže vstupují do budovy soudu nebo na místo, kde soud jedná, v souvislosti s plněním svých služebních povinností.⁴¹

Každý vstupující do budovy je povinen podrobit sebe a své věci této kontrole vyjma státního zástupce, advokátů, notářů a soudních exekutorů, nestanoví-li předseda příslušného soudu jinak.⁴² K bezpečnostním prohlídkám uvedených osob tak dochází. Poměrně hlasité jsou žádosti advokátů o volný vstup, kdy z pozic obhájců v trestním řízení většinou argumentují rovností zbraní s ohledem na to, že oproti většinou volně procházejícím (na základě prokázání se průkazem) státním zástupcům nebo i nejnižším soudním úředníkům jsou povinni sundávat si boty, pásky atd., a to často před svými klienty.⁴³ K této otázce vydalo Ministerstvo spravedlnosti pokyn⁴⁴, kterým tyto praktiky prováděné bezdůvodně zakazuje, nicméně se domnívám, že situaci v praxi příliš

---

³⁸ náleží ÚS ČR ze dne 4. 4. 2002, sp. zn. III. ÚS 627/01

³⁹ ustanovení § 7 ZSS

⁴⁰ ustanovení § 3 odst. 5 KancŘ

⁴¹ ustanovení § 7 odst. 1 věta druhá ZSS

⁴² ustanovení § 7 odst. 2 ZSS

⁴³ Česká advokátní komora. *Advokáti si stěžují na prohlídky u soudu, jsou prý ponižující*. 20. února 2013; dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=10924> [citováno 10. září 2013]

⁴⁴ Česká advokátní komora. *Ministr spravedlnosti a předseda ČAK: Konec nedůstojných prohlídek advokátů*. Nedatováno; dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=11182> [citováno 10. září 2013]

nezlepší, neboť člen justiční stráže může své jednání například podezřením vždy odůvodnit.

Podrobnější pravidla si může upravit sama správa soudu, jak to například činí Ústavní soud ve svém bezpečnostním a návštěvním řádu.⁴⁵

V každé budově soudu musí být poblíž vchodu **orientační tabule** obsahující údaje o umístění jednotlivých úseků oddělení a ostatních organizačních složek soudu (s výjimkou pracoviště bezpečnostního ředitele) s uvedením druhu věcí, které vyřizují, rozvržením pracovní doby a doby určené pro styk s veřejností. Zde musí být rovněž uvedeno, kde lze podávat stížnosti podle zákona o soudech a soudcích nebo kde soud přijímá žádosti o informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím.⁴⁶

Veřejnosti rovněž slouží **úřední deska soudu**, na níž se rovněž v elektronické podobě⁴⁷ (tj. způsobem umožňujícím dálkový přístup) zveřejňují informace podle ustanovení § 5 InfZ (např. přehled nejdůležitějších předpisů, podle nichž soud jedná a rozhoduje, postup, který soud musí dodržovat při vyřizování všech podání včetně lhůt, popis organizační struktury, adresa elektronické podatelny)⁴⁸, dále je zde možné dle spisové značky dohledat termín a jednací síň pro nařízené jednání soudu a některé další dokumenty (např. předvolání k hlavnímu líčení obviněnému v řízení proti uprchlému).

3.1.6. Jednací síň a soudní osoby

Se zásadou veřejnosti, resp. účastní veřejnosti na jednání soudu, jistě souvisí i regulace **vzhledu jak soudních osob, tak jednací síně**.

Kancelářský řád rovněž stanovuje povinnost soudců i zapisovatelů nosit občanské oblečení odpovídající důstojnosti soudní osoby a rovněž *dbát, aby ani její zevnějšek nepůsobil rušivě (úprava vlasů, vousů, ošacení apod.)*. Otázkou ovšem je, do jaké míry lze rušivost úpravy např. vousů objektivně posoudit a vynutit. Na tomto občanském obleku nosí soudci při hlavním líčení a veřejném zasedání úřední oděv, tj. černý soudcovský talár, přizpůsobený postavě soudce a udržovaný v náležitém stavu.⁴⁹ Tzv.

⁴⁵ Ústavní soud ČR; dostupné z:

http://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/Vnitri_predpisy/Bezpecnostni_a_navstevni_rad_US_Org_31-12.pdf [citováno 10. září 2013]

⁴⁶ ustanovení § 3 odst. 1, 3 KancŘ

⁴⁷ dostupná na adrese: infodeska.justice.cz

⁴⁸ ustanovení § 3a odst. 1, 2 KancŘ ve spojení s ustanovením § 5 odst. 1 InfZ

⁴⁹ ustanovení § 38 odst. 1, 2 ve spojení s přílohou č. 10 KancŘ

talár (v příslušných barvách) jsou tradičně povinni na soudní jednání v trestních věcech nosit i státní zástupci a v současné době i advokáti.

Také jednací síň musí odpovídat *vážnosti soudního jednání a rozhodování*⁵⁰, přičemž Kancelářský řád zmiňuje uklizenost, větranost a osvětlenost a v dalším odkazuje na svou přílohu č. 11. Jasně je rovněž upravena poloha místa pro pódium, soudní stůl, předsedu senátu (vždy uprostřed senátu), zapisovatele (vedle senátu, nikdy mezi jeho členy). *Vpravo* při pohledu od soudního stolu sedí obžaloba, poškozený (příp. jeho zmocněnec), zástupce zájmového sdružení občanů, orgánu sociálně-právní ochrany dětí a zákonný zástupce dítěte mladšího 15 let. Pokud není u stolu státního zástupce dostatečné místo, přidá se vedle tohoto stolu další stolek. Pokud se ani tak veškeré osoby takto nevejdou, pak jsou jim vyhrazena místa dle prostorových možností jednací síně.

Naopak *po levé straně* zády od soudního stolu má vyhrazené místo obhajoba. Zde sedí obviněný po levé straně svého obhájce. Obviněný, resp. obvinění sedí (v pořadí podle jmen uvedených v obžalobě) na lavici před stolem obhájců, pokud je, resp. jsou, ve vazbě či výkonu trestu odnětí svobody, nebo pokud je obviněných více.

Pokud to prostorové možnosti jednací síně vyžadují, pak může předseda senátu podle charakteru projednávané trestní věci výše uvedený zasedací pořádek změnit. Charakter projednávané věci by se měl posoudit z hlediska bezpečnosti všech přítomných osob a konzultovat s členy Vězeňské služby.⁵¹ Nebude proto například vhodné posadit pachatele násilné trestné činnosti rovněž na místa pro veřejnost.

Nicméně i toto oprávnění předsedy senátu měnit zasedací pořádek a přizpůsobovat ho velikosti projednávané věci (ať již z hlediska počtu obviněných a jejich obhájců či poškozených) nemusí vzhledem k velikosti jednací síně vyřešit všechny komplikace. Jako příklad bych uvedla hlavní líčení u Krajského soudu v Českých Budějovicích, kdy při počtu 52 obviněných byla značná část jejich obhájců usazena do lavic pro veřejnost, přičemž někteří z nich následně na protest opustili v průběhu jednání soudu jednací síň.⁵² Jejich argumenty se opíraly především o fakt, že si nemohou vzhledem k absenci stolu rozložit potřebné dokumenty ani činit poznámky, a tedy řádně zastupovat zájmy svých klientů. K věci se vyjadřoval i například předseda

---

⁵⁰ ustanovení § 39 KancŘ

⁵¹ ustanovení § 41 KancŘ

⁵² Novinky.cz. *Soud začal rozplétat divné zakázky na obraně, obžalováno je 52 lidí*. 12. září 2012; dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/278245-soud-zacal-rozpletat-divne-zakazky-na-obrane-obzalovano-je-52-lidi.html> [citováno 12. září 2013]

Soudcovské unie ČR Tomáš Lichovník tak, že je v působnosti každého soudu, jak se přizpůsobí počtu účastníků řízení, a že přesun jednání mimo soudní budovu je technicky velmi náročný.⁵³ Předseda senátu uvedeného trestního řízení problém nakonec vyřešil tak, že obžalované vydělil do několika skupin, které vyloučil k jednotlivému projednání.

Na stole mohou být během jednání pouze spisy, pracovní pomůcky a předměty související s projednávanou věcí.⁵⁴ Jedinou přípustnou a zároveň obligatorní výzdobou v jednacích síních je státní znak České republiky.

Ve velkých jednacích síních má být prostor pro veřejnost oddělen přepážkou.⁵⁵

3.1.7. Veřejné hlavní líčení z pohledu veřejnosti

Průběh hlavního líčení je upraven v části třetí hlavě třinácté tr. řádu. Tato právní úprava je pak rozdělena do osmi oddílů zahrnujících přípravu hlavního líčení, veřejnost, zahájení, dokazování, závěr, odročení hlavního líčení, dále rozhodnutí soudu v hlavním líčení a rozhodnutí soudu mimo hlavní líčení. Jednací řád pro okresní a krajské soudy pak stanovuje poměrně podrobně další podrobnosti o průběhu jednání (většinou shodně pro trestní a civilněprávní věci).

Příprava hlavního líčení (ust. § 196 až § 198 tr. řádu)

Tato právní úprava obsahuje povinnost soudu doručit obžalobu obžalovanému, jeho obhájci, poškozenému a zúčastněné osobě a vyzvat je k navržení provedení důkazů. V případě očekávané delší doby trvání hlavního líčení má předseda senátu povinnost zajistit účast až dvou náhradních soudců nebo přísedících.

K hlavnímu líčení se obžalovaný *předvolává*, obhájce, státní zástupce, zákonný zástupce, poškozený a zúčastněná osoba, příp. jejich zmocněnci se o konání hlavního líčení *vyrozumívají*. Dále zákon (v ust. § 198 tr. řádu) stanoví podrobnosti k nařízení hlavního líčení – lhůty pro přípravu na hlavní líčení od doručení předvolání, resp. vyrozumění, podmínky pro jejich zkrácení. Obecná veřejnost se o nařízených hlavních líčeních, resp. jednacích síních a době, může dozvědět z úřední desky soudu nebo sdělovacích prostředků.

---

⁵³ Česká advokátní komora. *Obhájci opustili soudní síň, nebylo místo*. Datum neuvedeno.; dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=8920> [citováno 12. září 2013]

⁵⁴ ustanovení § 43 KancŘ

⁵⁵ čl. IV přílohy č. 11 KancŘ

Zákon rovněž zakotvuje pravidlo, že předseda senátu učiní všechna potřebná opatření k zajištění řádného průběhu hlavního líčení a k umožnění projednání věci bez odročení. Uvedené souvisí se zásadou bezprostřednosti (viz kapitola 3.1.9 Souvislost s jinými základními zásadami trestního řízení). V odročeném hlavním líčení má předseda senátu sdělit podstatný obsah dosavadního jednání⁵⁶, což má nepochybně význam zejména pro tu část veřejnosti, která nebyla přítomna předchozímu hlavnímu líčení.

Co se týče hlavního líčení *z pohledu obecné* veřejnosti, právní úpravu lze nalézt spíše v **Jednacím řádu pro okresní a krajské soudy**. Ten stanovuje následující povinnosti zaměstnanců soudu:

- vedoucí kanceláře zajišťuje **vyvěšení seznamu všech věcí**, v nichž je nařízeno v ten den jednání, hlavní líčení, veřejné zasedání nebo vyhlášení rozsudku, **na dveře příslušné jednací síně** (včetně spisové značky, doby jednání, jmen a příjmení obžalovaných starších 18 let a členů senátu);⁵⁷
- v případě vyloučení veřejnosti je tato skutečnost zřetelně oznámena na dveřích jednací síně spolu se **zákazem vstupu**;⁵⁸
- **uvedení celých jmen** (vč. akademických titulů) všech členů senátu, resp. samosoudce, a zapisovatele **na štítky** na místa určená pro tyto osoby v jednací síni;⁵⁹
- **vyvolání projednávané věci před zahájením jednání** zapisovatelem (hlasitě a srozumitelně), příp. vhodným technickým zařízením. Zároveň s vyvoláním věci je zjištěna přítomnost předvolaných či vyrozuměných osob, které jsou poté vyzvány ke vstupu do jednací síně; tedy kromě soudních osob nikdo nesmí vstoupit do jednací místnosti před vyvoláním věci;⁶⁰
- dle možností soudu a předpokládaného zájmu občanů nařídí předseda senátu, resp. samosoudce, jednání do **vhodné jednací síně**, příp. učiní jiná opatření k důstojnému průběhu jednání;⁶¹

---

⁵⁶ ustanovení § 219 odst. 3 tr. řádu

⁵⁷ ustanovení § 10 JŘS

⁵⁸ ustanovení § 17 odst. 1 JŘS

⁵⁹ ustanovení § 11 odst. 2 JŘS

⁶⁰ ustanovení § 11 odst. 1 JŘS

⁶¹ ustanovení § 17 odst. 2 JŘS

Úřední deska soudu dle požadavků Kancelářského řádu vedená rovněž v elektronické podobě, z níž je možné dle spisové značky zjistit informace o nařízeném jednání, již byla zmiňována výše. Na druhou stranu informace o spisové značce, pod kterou je určitá věc vedena, není většinou snadno dohledatelná, a proto většinové veřejnosti může činit problém se o konkrétním jednání soudu (jeho času a místu konání) dozvědět.

Povinnosti, kterým se musí podrobit veřejnost přítomná v jednací síni (poučení o nich je vyvěšeno vedle seznamu projednávaných věcí), jsou následující:

- do jednací síně se vstupuje s **nepokrytou hlavou** (vyjma příslušníků ozbrojených sborů ve službě a žen);⁶²
- **povstat** při příchodu a odchodu senátu, resp. samosoudce, a při vynášení *výroku* rozsudku; jinak sedět;⁶³
- **zdržet se** všeho, co by mohlo **narušit průběh soudního jednání**, včetně projevování souhlasu nebo nesouhlasu s průběhem jednání, výpovědi osob, s vyhlášenými rozhodnutími atd.;⁶⁴
- **nekouřit, nejíst a nepít**;⁶⁵
- **opustit jednací síni** se všemi svými věcmi na výzvu předsedy senátu, pokud není pro poradu senátu před vyhlášením rozhodnutí k dispozici poradní síň;⁶⁶
- po prohlášení věci předsedou senátu, resp. samosoudcem za skončenou se **vzdálit z jednací síně**;⁶⁷

Neuposlechnutí výzvy soudu může vést k uložení **pořádkové pokuty** (dle § 66 tr. řádu, tj. až do výše 50 tis. Kč), **vykázání z jednací síně** a v nejzávažnějších případech dokonce k zahájení trestního stíhání pro **trestný čin pohrdání soudem** dle ustanovení § 336 tr. zákoníku.

Obecná veřejnost naopak není povinna prokazovat v jednací síni svou totožnost. Výzvu předsedy senátu, resp. samosoudce k předložení občanských průkazů pod sankcí

---

⁶² ustanovení § 11 odst. 3 JŘS

⁶³ ustanovení § 13 odst. 1, 2 JŘS

⁶⁴ ustanovení § 13 odst. 6 JŘS

⁶⁵ ustanovení § 13 odst. 8 JŘS

⁶⁶ ustanovení § 15 odst. 1 JŘS

⁶⁷ ustanovení § 16 odst. 4 JŘS

vyvedení ze soudní síně hodnotí například veřejný ochránce práv jako nevhodné chování a nesprávný úřední postup soudce s typickým příznakem tzv. kabinetní justice⁶⁸, ledaže by splnění povinnosti zajistit, aby ještě nevyslechnutý svědek nebyl přítomen výslechu obžalovaného a jiných svědků⁶⁹ nešlo docílit jiným způsobem.

3.1.8. Pořizování záznamů a přenosů

Ustanovení § 6 odst. 3 ZSS rozlišuje **3 režimy** pro pořizování poznámek, záznamů a přenosů z hlavního líčení, vše za předpokladu, že nenarušuje důstojnost soudního jednání, nerušený průběh řízení atd.), a to následovně:

- **volný režim** pro písemné poznámky, skici, kresby a stenografický záznam;
- **ohlašovací režim** pro zvukové záznamy; tyto záznamy lze pořizovat s vědomím předsedy senátu, který může toto pořizování v odůvodněných případech zakázat (více viz kapitola 3.1.4 Jiná omezení veřejnosti);
- **povolovací režim** pro obrazové a zvukové přenosy a obrazové záznamy – český právní řád neobsahuje žádnou podrobnější právní úpravu, a veškerý postup je tedy zcela na uvážení soudce;

Rozdílný režim pro pořizování zvukových záznamů a přenosů považují za nadbytečný a neodpovídající realitě, neboť při současné úrovni technologií není problémem záznam (byť třeba s drobným zpožděním) průběžně odesílat bez vzdálení se z jednacích síně do redakce, která jej pak již může zveřejňovat. Zákonodárce by měl na tuto skutečnost reagovat a stanovit pro zvukové záznamy a přenosy jednotný režim.

Rozhodnutí o povolení pořizování obrazových záznamů a obrazových i zvukových přenosů je ve výlučné pravomoci předsedy senátu, resp. samosoudce. Odepření souhlasu s tímto pořizováním není porušením zásady veřejnosti jednání, pokud nebyla učiněna žádná další opatření bránící přístupu veřejnosti na předmětné soudní jednání.⁷⁰ Soudce rozhoduje **usnesením**, proti kterému není přípustná stížnost.⁷¹ Jako prostředek obrany proti tomuto rozhodnutí tedy v úvahu připadá **stížnost** na předsedu senátu k předsedovi soudu podle ustanovení § 164 odst. 1 ZSS.

⁶⁸ průběžná zpráva o výsledku šetření veřejného ochránce práv ze dne 2. dubna 2012, sp. zn. 5192/2011/VOP/PN

⁶⁹ ustanovení § 209 odst. 1 tr. řádu

⁷⁰ rozhodnutí NS SR ze dne 7. března 1991, sp. zn. Ndt 12/91

⁷¹ ustanovení § 136 odst. 1 a § 141 odst. 2 tr. řádu

Problematika přímého přenosu je v právním řádu České republiky upravena velice stručně, a to pouze zakotvením povolovacího režimu pro obrazové a zvukové přenosy v ZSS (viz výše). Záleží tedy pouze na úvaze předsedy senátu, resp. samosoudce, zda přímý přenos povolí. Doporučením Výboru ministrů Rady Evropy č. Rec (2003) 13 k poskytování informací o trestním řízení v médiích (k němu více v kapitole 4.5.5) k tomu ve své zásadě č. 14 uvádí, že „přímé zpravodajství nebo pořizování mediálních záznamů v soudních síních by mělo být možné, jen pokud a jenom potud to výslovně umožňuje zákon nebo příslušné justiční orgány. Takové zpravodajství by mělo být povoleno jen tehdy, když to sebou nese závažné riziko přílišného vlivu na oběti, svědky, účastníky trestního řízení, poroty nebo soudce.“

Přímý přenos má jistě své výhody. Zástupci médií mají velmi omezenou možnost, jak chybně interpretovat a dále šířit informace, které se při jednání soudu dozvěděli, jednak se hlavního líčení, příp. veřejného zasedání, může prostřednictvím médií „účastnit“ prakticky neomezený počet osob. Pak je zde ovšem celá řada nevýhod, které mohou mít zásadní dopad na trestní proces z hlediska jeho spravedlnosti a jako takové dle mého názoru převažují nad zmiňovanými výhodami. Jednak není možné prostřednictvím oprávnění předsedy senátu zjistit, zda nejsou mezi přítomnými v jednacím síni doposud nevyslechnutí svědci, zabránit jim v přístupu k přenosu a tím i tomu, aby došlo ke zkreslování jejich vzpomínek a výpovědí, což může jistě zásadně ovlivnit výsledek celého dokazování.⁷² Ani soudce nežije ve vakuu, a ačkoliv se u něj z titulu předpokladů pro jeho jmenování do funkce presumuje nadhled, morální vědomí a zkušenosti⁷³ a v obecné rovině se má tedy za to, že jeho rozhodování nemohou mediální prohlášení v souladu se svobodou slova a tisku ovlivňovat⁷⁴, tlak na jeho rozhodování může být obzvláště ve společensky citlivých kauzách veliký.

První přímý přenos z hlavního líčení v historii českého (i československého) soudnictví po prvním téměř úspěšném pokusu v roce 2003 v kauze Karla Srby⁷⁵, který byl ukončen s odkazem na možné ohrožení práva na spravedlivý proces, proběhl

---

⁷² k tomu ostatně dochází dle některých právníků přílišnou medializací i bez přímého přenosu, nicméně jistě ne v takové míře; např. Česká televize. *Advokát: Přehršel informací v médiích může ovlivňovat svědky*. 19. června 2013; dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/231838-advokat-prehrsel-informaci-v-mediich-muze-ovlivnovat-svedky/> [citováno 13. srpna 2013]

⁷³ náleží ÚS ČR z 30. března 2010, sp. zn. 2/10 k tomu říká, že *platí presumpce, že soudce oplývá dostatečnými osobnostními kvalitami, garantujícími jeho schopnost rozhodnout věc nezávisle a nestranně, tedy i nezávisle na event.. názoru vysloveném ve veřejném prostoru*

⁷⁴ např. Koudelka, Z. *Novinářská svoboda a trestní řízení*. *Bulletin advokacie*, 1997, č. 3.; 24 s.

⁷⁵ Idenes.cz. *Soud zatřhl České televizi přímý přenos*. 30. října 2003; dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/soud-zatrhl-ceske-televizi-primy-prenos-ff0-domaci.aspx?c=A031030_081831_domaci_ton [citováno 3. září 2013]

v kauze tzv. vítkovských žhářů a nedomnívám se, že by se vzhledem k průběhu informování o tomto trestním řízení přímý přenos osvědčil, neboť i bez něj šlo o velmi emočně nabytou záležitost, kterou nadměrná mediální pozornost ještě více rozvířila. Druhou trestní věcí, ve které probíhal přímý přenos, bylo trestní řízení obžalovaných poslanců Bárty a Škarky.

I v situaci, kdy předseda senátu přímý přenos nepovolí, je již poměrně častou praxí, že je tento přenos povolen pro zahájení hlavního líčení (včetně čtení obžaloby) a na vyhlášení rozsudku.

Za zmínku zde jistě stojí zmínit, že například právní řád Německé spolkové republiky⁷⁶ pořizování obrazových a zvukových záznamů během soudního jednání zakazuje, a to bezvýjimečně, s odkazem na rozptylování a přizpůsobování výpovědí účastníků řízení v přítomnosti rozhlasu a televize.⁷⁷

3.1.9. Souvislost s jinými základními zásadami trestního řízení

Zásada ústnosti, garantovaná rovněž ústavněprávně⁷⁸, znamená, že soud rozhoduje na základě ústně přednesených důkazů, tj. především výslechem svědků, znalců a obviněného.⁷⁹ Tato zásada souvisí se zásadou veřejnosti zejména v tom ohledu, že aby veřejné řízení splnilo svůj účel ve smyslu všech čtyř výše uvedených aspektů, musí být (z určitými zákonnými výjimkami jako např. ustanovení § 207 odst. 2, § 211 odst. 5 tr. řádu) ústní.

Zásada bezprostřednosti velmi úzce souvisí se zásadou ústnosti, a to tak, že soud při svém rozhodování smí přihlídnout pouze k těm důkazům, které byly při jeho jednání provedeny⁸⁰, přičemž zde rovněž platí určité výjimky (např. shodně ust. 207 odst. 2, § 314d odst. 2 tr. řádu, trestní příkaz, řízení o dohodě o vině a trestu). Z této zásady vyplývá i druhý požadavek, a to, aby soud z důvodu co nejnižší

---

⁷⁶ na základě ustanovení § 169 Gerichtsverfassungsgesetz

⁷⁷ Herczeg, J. *Média a trestní řízení*. Praha: Leges, 2013; 229 s.

⁷⁸ ust. čl. 96 odst. 2 Ústavy „jednání před soudem je ústní a veřejné; výjimky stanoví zákon.“; čl. 6 odst. 3 písm. d) Evropské Úmluvy zaručuje právo každého obviněného z trestného činu „vyslýchat nebo dát vyslýchat svědky proti sobě a dosáhnout předvolání a výslech svědků ve svůj prospěch za stejných podmínek, jako svědků proti sobě“

⁷⁹ ustanovení § 2 odst. 11 tr. řádu

⁸⁰ ustanovení § 2 odst. 12 tr. řádu

pravděpodobnosti jejich zkrácení čerpal důkazy z pramene nejbližšího zjišťované skutečnosti.⁸¹

Dá se rovněž konstatovat, že zásada veřejnosti je **kontrolním mechanismem** toho, zda byla uplatněna i většina dalších zásad ovládajících trestní řízení, zejména stíhání ze zákonných důvodů (ust. § 2 odst. 1), materiální pravdy (ust. § 2 odst. 5), ofiiality (ust. § 2 odst. 4 tr. řádu).

3.1.10. Specifika

Přípravné řízení z praktických důvodů pro objasňování a vyšetřování trestné činnosti zásada veřejnosti neovládá. V tomto procesním stádiu však nedochází k rozhodování o vině a trestu obviněného za trestné činy, o této otázce může dle ústavního pořádku České republiky rozhodovat pouze soud⁸², a to v souladu s řádným zákonným procesem, tedy (zejména s výjimkou institutu trestního příkazu, schválení dohody o vině a trestu nebo splnění důvodů pro vyloučení veřejnosti) ve veřejném hlavním líčení.⁸³ Lze tedy říci, že následným soudním projednáváním věci se zásada veřejnosti v přípravném řízení uplatní, nicméně pouze zprostředkovaně.⁸⁴

Avšak i v samotném přípravném řízení lze dle mého názoru jisté vlivy zásady veřejnosti vyhledat, a to konkrétně v ustanoveních, kdy trestní řád pro platnost určitého procesního úkonu předpokládá účast nestranné, nijak neangažované osoby (např. ust. § 85 odst. 2 tr. řádu ukládající OČTŘ povinnost přibrat k výkonu domovní a osobní prohlídky *osobu, která není na věci zúčastněna*).

Řízení o vybraných opravných prostředcích

Vyjma rozhodnutí předsedy senátu, resp. samosoudce o vrácení věci k soudu prvního stupně, rozhoduje se v **řízení o odvolání** zásadně ve veřejném zasedání a ustanovení vztahující se k úpravě veřejnosti se tedy aplikují shodně s hlavním líčením. Některé rozdíly zde ovšem oproti hlavnímu líčení jsou, například na základě ustanovení § 236 tr. řádu v povinnosti veřejného vyhlášení všech rozhodnutí (i při vyloučení veřejnosti), tedy i usnesení, která dle obecné právní úpravy vyhlášována být nemusejí.

Rovněž **řízení o dovolání** obecně probíhá ve veřejném zasedání. Po souhlasu stran však může proběhnout i v neveřejném zasedání, čímž je tedy nejen vyloučena

⁸¹ Šámal, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013; 52 s.

⁸² čl. 90 Ústavy ČR

⁸³ ustanovení § 225 odst. 1 tr. řádu

⁸⁴ Šámal, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013; 49 s.

účast veřejnosti, ale i samotných procesních stran. Zvláštní situací pak je stav, kdy jsou po konání neveřejného zasedání Nejvyšším soudem ČR zjištěny předpoklady pro vydání nového rozhodnutí (ust. § 265m odst. 1 tr. řádu) a je pak rozhodováno rozsudkem, ke kterému však dochází de facto neveřejně, neboť o jeho vyhlášení nejsou veřejnost ani procesní strany nijak informovány.

Řízení o ústavních stížnostech

Zda Ústavní soud ČR nařídí ústní jednání v řízení o ústavní stížnosti, je dáno na jeho úvaze. Pokud jej nařídí, je veřejné⁸⁵ a zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, stanoví výčet důvodů pro vyloučení veřejnosti, a to *důležité zájmy státu, účastníků řízení nebo mravnost.*

Soudnictví ve věcech mládeže upravuje ve vztahu speciality k tr. řádu zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“), zejména jeho ustanovení § 52 až § 54 a § 64. Soudní řízení proti mladistvému lze konat veřejně jen na návrh mladistvého, ovšem i tak může soud veřejnost s ohledem na uvedená ustanovení vyloučit. Primárně jsou tedy veškerá trestní řízení proti mladistvým neveřejná.

3.2. Presumpce nevinny

Další stěžejní zásadou ovládající trestní řízení je presumpce (domněnka) nevinny, která byla součástí již Deklarace práv člověka a občana z r. 1789.⁸⁶ Tato zásada je (stejně jako zásada veřejnosti) jednou ze základních zásad demokratických trestních řízení a jako taková je zakotvena v celé řadě mezinárodních dokumentů, z těch nejvýznamnějších v následovných:

- v čl. 11 odst. 1 **Všeobecné deklarace lidských práv** „*každý, kdo je obviněn z trestného činu, má právo být považován za nevinného, pokud není prokázána jeho vina ve veřejném řízení, v němž mu byly dány veškeré záruky nutné pro jeho obhajobu*“

---

⁸⁵ ustanovení § 45 ZÚS

⁸⁶ Herczeg, J.: *Média a trestní řízení*. Praha: Leges, 2013; 133 s.

- v čl. 14 odst. 2 **Mezinárodního paktu o občanských a politických právech** „každý, kdo je obviněn z trestného činu, považuje se za nevinného, dokud není podle práva prokázána jeho vina“
- v čl. 6 odst. 2 **Evropské Úmluvy** „každý, kdo je obviněn z trestného činu, považuje se za nevinného, dokud jeho vina nebyla zjištěna řádným způsobem“

Tato zásada je spojena s obecným principem demokratických států, a to presumpce řádnosti občanů (*presumptio boni viri*), neboli každý občan je řádný, pokud není prokázán opak.⁸⁷ Mezníkem pro ukončení nahlížení na obviněného jako na nevinného je v českém trestním řízení **pravomocný odsuzující rozsudek** (viz další výklad). Formulace výše uvedených mezinárodních dokumentů jsou na první pohled obecnější, což je třeba přičítat potřebě aplikovatelnosti těchto ustanovení pro mnohdy velice rozdílné právní řády členských států (např. uznání viny, *guilty plea*, místo odsuzujícího rozsudku v systému *common law*⁸⁸). Zároveň jistě stojí za zmínku patrná návaznost prokázání viny na další podmínky, zejména veřejnost řízení (Všeobecná deklarace lidských práv), prokázání viny podle práva (Mezinárodní pakt o občanských a politických právech) či - prakticky shodně - zjištění viny řádným způsobem (Evropská Úmluva).

Na úrovni českého právního řádu je presumpce nevinoty zakotvena v ústavním pořádku, a to v **čl. 40 odst. 2 LZPS** jako „každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena.“

Dikce ustanovení **§ 2 odst. 2 tr. řádu** uvádí tuto zásadu z opačného pohledu, tedy negativně, a to tak, že „*dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen.*“ Někdy proto bývá rozlišován zákaz presumpce viny obsažené v tr. řádu a presumpci nevinoty dle LZPS. Dle mého názoru ústavněprávní formulace předmětného ustanovení lépe odpovídá smyslu této zásady, neboť dikce tr. řádu působí, jako by vyslovení viny v trestním řízení bylo v budoucnu předpokládáno, nicméně se nedomnívám, že by z hlediska výkladu či aplikace této zásady mohl nastat faktický rozdíl.

Patrná je zde také souvislost s ustanovením čl. 90 Ústavy České republiky stanovujícím, že o vině rozhoduje pouze soud. Presumpce nevinoty zakotvuje

⁸⁷ Císařová, D.; Fenyk, J.; Gřivna, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: ASPI, 2008; 81 s.

⁸⁸ Jelínek J. a kol., *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010; 127 s.

vyvratitelnou právní domněnku neviny osoby, proti níž se řízení vede, přičemž skutečnost, která tuto domněnku vyvrací, je právě pravomocný odsuzující rozsudek soudu.⁸⁹ Na rozdíl od zásady veřejnosti tedy platí presumpce nevin y pro všechna stádia trestního řízení i pro všechny orgány činné v trestním řízení. Mohou ji však porušit i jiné orgány veřejné moci (např. při poskytování informací vyjádřením názoru o vině obviněného před nabytím právní moci odsuzujícího rozsudku).

Samotné subjektivní přesvědčení jednotlivých orgánů činných v trestním řízení o vině obviněného nelze chápat jako porušení zásady presumpce nevin y⁹⁰, pokud tyto orgány dodržují jednotlivá ustanovení trestněprávních předpisů, na jejichž některé dílčí oblasti má tato zásada vliv, a to konkrétně týkající se:

- A. dokazování
- B. rozhodování orgánů činných v trestním řízení
- C. zacházení s obviněným⁹¹

K bodu A. - dokazování

Obviněný může být, aniž by mu to mohlo být kladeno k tíži, pasivní, v žádném případě po něm nesmí být požadováno, aby dokazoval svou nevinu. S tím souvisí jeho možnost odmítnout vypovídat, aniž by k výpovědi nebo doznání mohl být jakýmkoliv způsobem donucován.⁹² Naopak stát nese v trestním řízení konkrétní důkazní břemeno, odpovědnost za náležité objasnění věci spočívá na obecném soudu.⁹³

V souvislosti s tím, že obviněný nemůže být nucen k sebeobviňování, není dle rozhodovací praxe Nejvyššího soudu přípustný například jako důkaz výsledek vyšetření na detektoru lži.⁹⁴

Určitým zásahem do výše tvrzeného je *instit ut dohody o vině a trestu* (ustanovení § 175a, § 175b, její schvalování § 314o až § 314s tr. řádu), který vyvolává otázku, jestli prohlášení obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán, je zákonným způsobem, jak zjistit vinu obviněného.

---

⁸⁹ Herczeg, J.: *Média a trestní řízení*. Praha: Leges, 2013; 134 s.

⁹⁰ Herczeg, J.: *Média a trestní řízení*. Praha: Leges, 2013; 135 s.

⁹¹ Jelínek J. a kol., *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010; 129 s.

⁹² ustanovení § 92 odst. 1 tr. řádu

⁹³ nále z ÚS ČR ze dne 26. listopadu 2009, sp. zn. III. ÚS 2042/08; nále z ÚS ČR ze dne 12. ledna 2009, sp. zn. II. ÚS 1975/08

⁹⁴ nále z ÚS ČR ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. I. ÚS 32/95; NS ČR ze dne 25. března 1992, sp. zn. 6 To 12/92 (publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek NS pod č. 8/1993)

K bodu B. - rozhodování

Pravidlo *in dubio pro reo*, neboli v pochybnostech⁹⁵ ve prospěch obviněného, znamená, že v případě výskytu pochybností o vině obviněného, které již není možné rozptýlit dalším dokazováním⁹⁶, tedy po provedení a zhodnocení všech dostupných důkazů⁹⁷, jsou orgány činné v trestním řízení povinny rozhodovat ve prospěch obviněného. Zde je patrná těsná návaznost na tzv. zásadu materiální pravdy znamenající povinnost orgánů činných v trestním řízení postupovat v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tr. řádu a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí.⁹⁸ Nedokázaná vina má pak tedy stejný význam jako dokázaná nevina.⁹⁹

K bodu C. - zacházení s obviněným

Orgány činné v trestním řízení jsou povinny postupovat vůči obviněnému nestranně, nezájatě. V přípravném řízení objasňují způsobem uvedeným v tr. řádu i bez návrhu stran stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch osoby, proti níž se řízení vede.¹⁰⁰ Zacházení s obviněným jako s nevinným souvisí rovněž s poučovací povinností orgánů činných v trestním řízení, s právem na obhajobu, s povinností ukládání nejméně zatěžujících omezení pro obviněného¹⁰¹, či se způsobem informování o probíhajícím trestním řízení (viz kapitola 4.5 Poskytování informací o trestním řízení).

Porušením této zásady je pak dle Evropského soudu pro lidská práva i samotná skutečnost, že se vazebně stíhaný obviněný účastní jednání soudu ve vězeňském mundúru.¹⁰²

Presumpci nevinu je zde třeba chápat jako **nástroj ochrany osobnosti**. V reálném životě se však nejde vyhnout faktickým (zejména difamujícím) důsledkům nejen

---

⁹⁵ týká se pouze skutkových pochybností, nikoliv právních, neboť tím by byla porušena zásada *iura novit curia*; např. In: Šámal, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013; 24 s.

⁹⁶ např. nález ÚS ČR ze dne 5. března 2010, sp. zn. III. ÚS 1624/09

⁹⁷ např. nález ÚS ČR ze dne 26. listopadu 2009, sp. zn. III. ÚS 2042/08

⁹⁸ ustanovení § 2 odst. 5 tr. řádu

⁹⁹ Císařová, D.; Fenyk, J.; Gřivna, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: ASPI, 2008; 82 s.

¹⁰⁰ ustanovení § 2 odst. 5 věta třetí tr. řádu

¹⁰¹ např. ustanovení § 67 tr. řádu uvádí, že „obviněný smí být vzat do vazby jen tehdy, jestliže (za splnění dalších zákonných podmínek) ..., nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením“

¹⁰² rozhodnutí ESLP Jiga proti Rumunsku ze dne 16. března 2010

samotného trestního stíhání, ale v určitých případech i samotné účasti na úkonech trestního řízení. Nejvíce patrné to pak je na případech vazebně stíhaných obviněných, jejichž vina je v navazujícím procesu vyvrácena, resp. není dostatečně prokázána. Uvalení vazby přitom na jejich osobním, rodinném i profesním životě mohlo zanechat následky, které ani nárok na odškodnění vyplývající ze zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů, nemůže vynahradit. Z rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky lze vyvodit pravidla pro odškodňování oprávněných osob, zejména rozmezí pro denní odškodnění za psychickou újmu za den nezákonné vazby.¹⁰³ Dále například relevantnost skutečnosti o informaci o zatčení a vzetí obviněného do vazby a okolnosti jejího šíření při posuzování výše náhrady újmy.¹⁰⁴

Aby k výše uvedeným případům docházelo co nejméně často a obecně aby negativní dopady probíhajícího trestního řízení na ty, proti nimž se řízení vede, byly v souladu s touto zásadou až do vyslovení viny (zákonným způsobem) co nejmenší, měly by orgány činné v trestním řízení postupovat v souladu se *všemi* zásadami trestního řízení, zejména šetřit práva osob, neboť se Česká republika podle čl. 1 odst. 1 Ústavy hlásí k tomu, že je právním státem založeným na úctě k právům a svobodám člověka a občana.

S otázkou, zda je proti někomu vedeno trestní stíhání (zpravidla pro určitý druh trestné činnosti), se lze setkat v různých formách žádostí či povinných přílohách - čestných prohlášeních (např. při žádosti o poskytnutí dotace). Nejvyšší soud k tomu uvádí, že tento požadavek pro žadatele o poskytnutí podpory není v rozporu se zásadou presumpce nevinu a naopak zdůrazňuje, že uvedení poskytnutí informace v rozporu se skutečností může zakládat trestně právní odpovědnost, například na základě skutkové podstaty trestného činu úvěrového podvodu.¹⁰⁵

---

¹⁰³ 500 až 1500 Kč za den vazby; rozsudek NS ČR ze dne 11. ledna 2012, sp.zn. 30 Cdo 2357/2010

¹⁰⁴ rozsudek NS ČR ze dne 11. ledna 2012, sp. zn. 30 Cdo 2357/2010

¹⁰⁵ TR NS 65/2010-T 1278

3.2.1. Souvislost s dalšími základními zásadami trestního řízení

Zásada tzv. materiální pravdy dle ustanovení § 2 odst. 5 tr. řádu znamenající povinnost orgánů činných v trestním řízení postupovat v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tr. řádu a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí.

Ne bis in idem, neboli zákaz dvojího odsouzení, je jednou ze zásad vyplývajících z ústavního pořádku (konkrétně čl. 40 odst. 5 LZPS), která není součástí výčtu základních zásad trestního řízení v ustanovení § 2 tr. řádu. Pravomocný rozsudek (tedy i ten zprošťující na základě uplatnění pravidla *in dubio pro reo*) tvoří překážku *rei judicatae*.

4. Trestní řízení a média

4.1. Pojem „média“

Média jsou jednak **technickým prostředkem** masové komunikace (noviny, letáky, televizní vysílání atd.), jednak **sociální instituce**, které sdělené masové komunikace produkují a rozšiřují (televize, rozhlas atd.).¹⁰⁶

Média lze dělit na média tisková (publikace periodické i neperiodické) a média elektronická (rozhlas, internet, multimédia atd.).

Média tisková (rovněž printová)

Upravena jsou především zákonem č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (dále jen „tiskový zákon“) a zákonem č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, ve znění pozdějších předpisů.

Média elektronická

Jejich míra regulace je vyšší než u médií tiskových, což vyplývá z omezeného počtu přenosových cest.¹⁰⁷ Regulovány jsou zejména zákonem č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů a zákonem č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů.

V současné době, kdy technická úroveň umožňuje podrobný a především prakticky okamžitý přenos informací v hlasové i obrazové formě, však z pohledu otevřenosti justice, resp. zásady veřejnosti a jejích aspektů (viz kapitola 3.1 Zásada veřejnosti) na významu více než přímá účast zástupců veřejnosti na jednání soudu získává účast zástupců sdělovacích prostředků, a to především z hlediska jejich následného informování o probíhajícím trestním řízení. Prostřednictvím sdělovacích prostředků se pak informace o průběhu procesu dostane k nesrovnatelně většímu počtu

---

¹⁰⁶ Rozehnal, A. *Mediální právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012; 8 s.

¹⁰⁷ Rozehnal, A. *Mediální právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012; 47 s.

občanů, než by tomu tak bylo bez jejich činnosti. S tímto úzce souvisí otázka svobody projevu (a jejich mezi nastavených právním řádem) a práva na informace (čl. 17 LZPS) a rovněž s právem na ochranu soukromí (čl. 7 LZPS), který se dostává s dříve uvedenými právy do konfliktu (k tomu více níže).

4.2. Svoboda projevu a právo na informace

Jednou ze základních funkcí trestního práva je tzv. funkce preventivní, a to na úrovni individuální (prostřednictvím ukládání trestů pachatelům) a generální.¹⁰⁸ Zejména generální, obecné roviny této funkce by bylo jen stěží možno dosáhnout bez **informování veřejnosti o trestních řízeních a kriminalitě** obecně. Toto informování má však i další funkce, zejména posiluje právní povědomí občanů, v závislosti na různých faktorech (míra možnosti kontroly veřejnosti při výkonu soudní moci, nezávislost OČTŘ, jejich schopnost odhalit pachatele a odsoudit ho, jednotný výkon rozhodovací pravomoci, rychlost řízení atd.) posiluje, resp. snižuje důvěru veřejnosti v justiční systém. V souvislosti s konkrétním trestním řízením pak nelze opomíjet významnou možnost médií díky hromadnému rozšiřování informací přispět při pátrání po osobách či k objasnění trestného činu, kdy není výjimkou, že se například po odvysílání reportáže přihlásí orgánům činným v trestním řízení dosud neztotožnění svědci předmětné události.

K významu informování médií o trestních řízeních se vyjadřoval i Ústavní soud¹⁰⁹, když s odkazem na doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. Rec (2003) 13 (viz kapitola 4.5.5) uvádí, že reportáže o trestních řízeních umožňují veřejnosti realizovat její právo na dohled nad fungováním trestního soudnictví. Dále v citovaném nálezu vykládá účel novinářské činnosti, tedy sbírat informace, jako jeden ze zásadních prvků informované společnosti, což je základem veřejné diskuse. Ochrana svobody projevu má tedy vliv na míru možnosti veřejné kontroly soudní moci.¹¹⁰

Jak vyplývá z výše uvedeného, právo na informace a míra svobody projevu, která určuje, jakých okruhů informací lze poskytovat a šířit, jsou jedněmi z nejdůležitějších práv každého jednotlivce v demokratickém právním státě¹¹¹, čemuž odpovídá i jejich

---

¹⁰⁸ Novotný, O., a kol. *Trestní právo hmotné: I. Obecná část*. 3. přepracované vydání. Praha: Codex, 1997; 198 s.

¹⁰⁹ náleží ÚS ČR ze dne 30. března 2010, sp. zn. Pl. ÚS 2/10

¹¹⁰ náleží ÚS ČR ze dne 17. července 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05

¹¹¹ shodně např. náleží ÚS ČR ze dne 30. března 2010, sp. zn. Pl. ÚS 2/10

ústavněprávní zakotvení, konkrétně článkem 17 LZPS. Právo veřejnosti přijímat informace o činnosti orgánů činných v trestním řízení prostřednictvím médií je zachyceno i v příloze k citovaném doporučení Rady Evropy.

Jak rovněž zdůrazňuje Ústavní soud¹¹², zájmy veřejnosti na trestním řízení mají však své limity, a to na základě ustanovení čl. 17 odst. 4 LZPS, neboli právo na informace ani svoboda projevu nejsou absolutními. Jejich omezení je možné pouze *na základě zákona*, a z následujících důvodů v demokratické společnosti nezbytných pro ochranu a práv druhých:

- bezpečnost státu
- veřejná bezpečnost
- ochranu veřejného zdraví
- mravnost

4.3. Právo na ochranu osobnosti

Právo na ochranu osobnosti, jakožto **všeobecné osobnostní právo**¹¹³ náležející každé fyzické osobě jako individualitě¹¹⁴, je mimo významné mezinárodní dokumenty¹¹⁵ zakotveno v českém právním řádu hned několika ustanoveních LZPS, zejména čl. 6 (právo na život), čl. 7 (nedotknutelnost osoby a jejího soukromí), čl. 8 (osobní svoboda), čl. 10 (lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst, ochrana soukromého a rodinného života), čl. 12 (nedotknutelnost obydlí), a dále provedeno ustanoveními § 11 až 16 občanského zákoníku, ale i dalšími zákony jako zákon tiskový, zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání nebo zákon o ochraně osobních údajů.

Předmětem tohoto práva jsou nehmotné hodnoty lidské osobnosti prezentované *neuzavřeným* výčtem dílčích osobnostních práv¹¹⁶, jako zejména právo na jméno,

---

¹¹² např. nález ÚS ČR ze dne 8. listopadu 2005, sp. zn. Pl. ÚS 28/04

¹¹³ zvláštní osobnostní práva vznikají v důsledku některé tvůrčí schopnosti (jako např. právo autorské nebo průmyslová) a nejsou předmětem této práce

¹¹⁴ Knap, K.; Švestka, J.; Jehlička, O. a kol. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde, a. s., 2004; 17 s.

¹¹⁵ např. čl. 6, 9, 17, 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech; čl. 2, 55, 6, 8, 9, 10, 14 a protokol č. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod; Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny

¹¹⁶ Knap, K.; Švestka, J.; Jehlička, O. a kol. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde, a. s., 2004; 17 s.

podobu, čest a lidskou důstojnost, slovní projevy osobní povahy, právo na osobní soukromí, a co se týče ochrany osobnosti právnické osoby - právo na dobré jméno.

K omezení osobnostních práv dochází na základě zákona, a to zejména právem na pořízení a použití podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy osoby na základě zákonných licencí zakotvených v ustanovení § 12 odst. 3 ObčZ:

- A. svolení dotčené osoby;
- B. k úředním účelům na základě zákona (zejména tr. zákoník, tr. řád);
- C. bez svolení fyzické osoby přiměřeným způsobem též pro vědecké a umělecké účely a **pro tiskové, filmové, rozhlasové a televizní zpravodajství**. Ani takové použití však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy fyzické osoby.

K bodu C. – zákonná zpravodajská licence

Roli nehraje, zda byl snímek, záznam nebo podobizna pořízena skrytě nebo s vědomím zaznamenávané osoby, podstatnou je skutečnost, zda je referováno o aktuálních událostech veřejného zájmu.¹¹⁷

Tuto zpravodajskou licenci však nelze vnímat absolutně. Jak ostatně vyplývá ze samotné dikce citovaného ustanovení občanského zákoníku, je třeba tyto informovat pořizovat a používat přiměřeným způsobem. Dle Ústavního soudu proto není legitimní zveřejnění difamační informace bez ověření její pravdivosti dotazem u dotčené osoby (pokud to není nemožné nebo to zjevně není nutné) o veřejně činné osobě, pokud:

- se neprokáže, že existovaly rozumné důvody pro spoléhání se na pravdivost difamační informace, dále
- pokud se neprokáže, že byly podniknuty dostupné kroky k ověření pravdivosti takové informace, a to v míře a intenzitě, v níž bylo ověření informace přístupné a definitivní a
- pokud ten, kdo difamační informaci zveřejnil, měl důvod nevěřit, že tato informace je pravdivá.¹¹⁸

---

¹¹⁷ Rozehnal, A. *Mediální právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012; 216 s.

¹¹⁸ náleží ÚS ČR ze dne 17. července 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05

4.4. Konflikt svobody projevu a práva na ochranu osobnosti

Presumpce nevinoty, resp. ochrana práva na ochranu osobnosti, jako jedna ze stěžejních zásad trestního práva procesního v kontextu konfliktu s (rovněž ústavně garantovaným) právem na informace a svobodou projevu je velkým problémem moderní společnosti.¹¹⁹ Tento konflikt je nejvíce patrný při neadekvátní medializaci trestních kauz.

Platí maxima, že **základní či svobodu lze omezit pouze v zájmu jiného základního práva či svobody.**¹²⁰ V případě opodstatněnosti názoru, že jedno ze dvou práv v kolizi je prioritní, základní podmínkou pro závěrečné rozhodnutí je využití všech možností minimalizace zásahu do druhého z nich.

Ke konfliktu práva na svobodu projevu či práva na informace s jiným ústavně garantovaným právem Ústavní soud podotýká¹²¹, že je *třeba vážit konkrétní okolnosti případu*.

Omezení práva na informace a svobody projevu je, v souladu s ústavním pořádkem, činěno zejména na základě následujících zákonných ustanovení:

- § 8a až 8d tr. řádu a § 52 až 54, § 6 ZSVM
- § 11 až 13 občanského zákoníku
- zákon na ochranu utajovaných informací
- zákon na ochranu osobních údajů

Faktickou roli v omezení těchto práv hraje i samoregulace, tedy etické kodexy novinářů, které však nejsou právně závazné, a regulace prostřednictvím redakce konkrétního média, která určité informace zakáže, ať již z jakéhokoliv důvodu, publikovat.

---

¹¹⁹ Jelínek J. a kol., *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010; 128 s.

¹²⁰ náleží ÚS ČR ze dne 3. října 2006, sp. zn. I. ÚS 481/04

¹²¹ např. náleží ÚS ČR ze dne 24. ledna 2012, sp. zn. Pl. ÚS 10/09

4.5. Poskytování informací o trestním řízení

Cílem této kapitoly je analyzovat a zhodnotit právní úpravu týkající se poskytování informací o trestním řízení.

4.5.1. Trestní řád a tzv. náhubkový zákon

Právní úprava obsažená v trestním řádu provádí čl. 17 LZPS garantujícího svobodu projevu a právo na informace.

Poskytování informací o trestním řízení a osobách na něm zúčastněných upravují čtyři ustanovení hlavy první trestního řádu, konkrétně § 8a až § 8d. První z nich byl přijat s účinností od 1. ledna 1992 zákonem č. 25/1993 Sb. Ustanovení § 8b a § 8c byla přijata s účinností od 1. dubna 2009 zákonem č. 52/2009 Sb., pro který se vžilo lidové označení „náhubkový zákon“, a jehož přijímání provázely bouřlivé diskuse a výměny názorů, které vyústily v přijetí další novely trestního řádu, zákona č. 207/2011 Sb., tedy rozšíření trestního řádu o nové ustanovení § 8d shrnující výjimky výše jmenovaných ustanovení tr. řádu, tj. § 8a až 8c.

K některým pojmům:

Zveřejněním se rozumí jednání způsobilé učinit obsah informace přístupný většímu počtu osob - tedy nestačí jedné osobě, pokud se nejedná např. o novináře (případně jinou osobu, od které se dá další sdělování informace očekávat) - shromáždění občanů, sdělovacím prostředkům atd.¹²²

Veřejnými sdělovacími prostředky jsou zejména tisk, rozhlas, televize a internet.¹²³

Osoby zúčastněné na trestním řízení jsou osoby, které se zúčastňují na trestním řízení (obviněný, svědek, tlumočník, znalec, poškozený, zúčastněná osoba atd.).¹²⁴ Tento pojem považuji za širší než pojem subjekty trestního řízení, neboť o tyto osoby se jedná i v případě, že nevykonávají vlastním jménem vliv na průběh řízení¹²⁵ (zejména svědek, obhájce, znalec, tlumočník).

---

¹²² R 5247/1935; In: Jelínek J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2011; 530 s.

¹²³ Šámal, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2013; 152 s.

¹²⁴ Šámal, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2013; 147 s.

¹²⁵ dle definice subjektů trestního řízení podle Jelínek J. a kol., *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010; 180 s.

Orgány činné v trestním řízení jsou soud, státní zástupce a policejní orgán.¹²⁶

Poškozeného definuje ustanovení § 43 odst. 1 tr. řádu jako toho, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena újma (majetková i nemajetková), nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil.

Oběť je fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil.¹²⁷

Zúčastněnou osobu je ten, jehož věc nebo jiná majetková hodnota byla zabránena nebo podle návrhu má být zabránena.¹²⁸

Osobním údajem jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu.¹²⁹

Viktimizace je proces, ve kterém se člověk stává obětí, tj. proces zraňování a poškozování jedince.¹³⁰

Sekundární viktimizace je definována v Doporučení Výboru Ministrů Rady Evropy č. Rec (2006) 8, na pomoc obětem trestných činů jako „viktimizace, ke které nedochází přímo následkem trestného činu, ale je výsledkem reakce institucí a jednotlivců na oběť“¹³¹, jde tedy o další psychickou újmu oběti vyvolanou necitlivým nebo nevhodným chováním okolí v reakci na trestnou činnost na ní spáchanou.¹³²

K § 8a

Toto ustanovení reguluje poskytování informací ze strany **orgánů činných v trestním řízení**. OČTŘ při něm mají povinnost dbát na to, aby

A. neohrozily objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení,

¹²⁶ ustanovení § 12 odst. 1, 2 tr. řádu

¹²⁷ ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestné činnosti, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁸ ustanovení § 42 odst. 1 tr. řádu

¹²⁹ ustanovení § 4 písm. a) ZOOÚ

¹³⁰ Čírtková, L; Vítoušová, P. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. 1. vydání. Praha: Grada, 2007; 191 s.

¹³¹ Recommendation No (2006) 8 of the Committee of Ministers to member states on assistance to crime victims; dostupné z: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1011109&Site=CM>

¹³² Polmová, O. *Právo oběti trestné činnosti na citlivé zacházení*. Trestněprávní revue č. 4/2009; 113 s.

- B. nezveřejnily o osobách zúčastněných na trestním řízení údaje, které přímo nesouvisejí s trestnou činností,
- C. dodržely zásadu presumpce neviny,
- D. v přípravném řízení neumožnily poskytnutými informacemi zjištění totožnosti osoby, proti které se řízení vede, poškozeného, zúčastněné osoby a svědka,
- E. byly chráněny osobní údaje a soukromí osob mladších 18 let.

K bodu A.

Předčasně poskytnutá, nebo např. příliš detailní informace může za určitých okolností vést ke zmaření účelu trestního řízení.

K bodu B.

Jedná se o právní úpravy zakotvující ochranu osobnosti a osobních údajů garantovanou čl. 10 LZPS. Neměly by být poskytovány informace, které nejsou pro trestní řízení podstatné, což je jasně nežádoucí a vedlo by k „bulvarizaci“ poskytovaných údajů.

K bodu C.

K otázce presumpce neviny jako takové viz kapitola 3.2 Presumpce neviny. Tento požadavek podle mého názoru nezužuje okruh poskytovaných informací, pouze určuje, jakou formou by měly být informace poskytovány.

Je důležité dodržovat označení obviněného odpovídající procesní terminologii, ne informovat o pachateli trestného činu, neboť pachatelem trestného činu je ten, *kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná.*¹³³ Ačkoliv má tato legální definice určité nedostatky, neboť pachatelem trestného činu je *trestně odpovědná* osoba, která svým jednáním naplnila *všechny* znaky trestného činu.¹³⁴ Výsledkem trestního řízení však může být samozřejmě i závěr, že obviněný není pachatelem.

Z výše uvedeného vyplývá, že zcela evidentním porušením zákona je např. informace poskytnutá mluvčí Městského soudu v Praze (nyní soudkyní) o probíhající trestní kauze, když k ní uvedla, že „*poškozenou ženu násilím nutili k pohlavnímu styku,*

---

¹³³ legální definice dle ustanovení § 22 odst. 1 tr. zákoníku

¹³⁴ např. Jelínek, J.; a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010; 181 s.

s tím, že jí hrozili, že použijí nůž, kterým jí také nakonec ublížili. Zraněné ženě se ale podařilo posléze utéct.“¹³⁵ O to markantnější toto porušení zákona v tomto případě je, když výše uvedený skutkový děj nebyl v průběhu hlavního líčení prokázán a oba obžalovaní byli obžaloby zproštěni.

K bodu D.

Oproti vládnímu návrhu zde pro přípravné řízení došlo ke zpřísnění ochrany uvedených osob. K poškozenému byly do výčtu chráněných osob připojeny další, a to zúčastněná osoba, svědek, ale i osoba, proti níž se řízení vede (tj. vzhledem k omezení na přípravné řízení podezřelý a obviněný), až v rámci legislativního procesu na půdě Poslanecké sněmovny.

Zákaz zveřejnit údaje umožňující zjištění totožnosti osoby, proti níž se řízení vede, lze považovat za součást uplatňování zásady presumpce neviny, neboť zvláště v části přípravného řízení – prověřování, kdy ani k samotnému sdělení obvinění nemusí následně dojít, je mediální dehonestace prověřované osoby jistě nežádoucí. Cíl této právní úpravy lze spatřovat v následujícím:

- omezení difamace této osoby po dobu přípravného řízení;
- sdělení obvinění, příp. podezření (a jiných úkonech OČTŘ) by se měla tato osoba dozvědět nikoliv ze sdělovacích prostředků, ale od příslušného orgánu činného v trestním řízení;
- omezení zmaření účelu trestního řízení.

Informací umožňující zjištění totožnosti mohou být jakékoliv údaje k tomu způsobilé, tedy např. i uvedení bydliště nebo totožnosti rodinných příslušníků, přátel atd.¹³⁶

K bodu E.

Jde o výslovné zdůraznění ochrany nezletilých osob (nejen obviněného), které nicméně již vyplývá z úpravy ZSVM pro mladistvé zejména z ustanovení § 52 až § 54 a pro děti mladší patnácti let, které spáchalo čin jinak trestný, z § 92 odst. 3 a § 94.

---

¹³⁵ TN Nova, *Kaderník celebrit Dobrý jde před soud kvůli brutálnímu znásilnění*. 27. srpna 2012; dostupné z: <http://tn.nova.cz/zpravy/domaci/kadernik-celebrit-dobry-39-jde-pred-soud-kvuli-brutalnimu-znasilneni.html> [citováno 3. září 2013]

¹³⁶ Šámal, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013; 148 s.

Jedná se například o zákaz jakékoliv publikace znázorňující podobu mladistvého.

Poskytování informací je zachyceno (v odstavci třetím cit. ust.) jako **generální zákonná povinnost orgánů činných v trestním řízení informovat veřejnost o své činnosti**, a to poskytováním informací veřejným sdělovacím prostředkům, přičemž musejí dodržovat výše uvedené důvody pro odepření poskytnutí informací.

K této právní úpravě mám tři výtky. Jednak (na rozdíl například od zákona č. 106/1999 Sb.) neobsahuje zákon pro splnění této povinnosti žádné lhůty.

Za druhé se tato povinnost adresována pouze orgánům činným v trestním řízení, nikoliv již jiným orgánům státní správy či samosprávy. To má dopad zejména na procesní stádium vykonávacího trestního řízení, kdy kromě obecných soudů v této oblasti rozhoduje i celá řada jiných orgánů.

Nakonec zatřetí tato povinnost směřuje pouze vůči zástupcům veřejných sdělovacích prostředků a vyplývá z ní, že po neprokázání se příslušnosti k těmto institucím, bude podání informace odepřeno. Pro tuto právní úpravu nespátřuji žádné opodstatnění, neboť zájem na konkrétní informaci může mít celá řada osob, jako např. zájmová sdružení občanů, studenti, nebo známí obviněného, které si chtějí o trestní věci učinit vlastní úsudek bez zprostředkovávání (a možného následného zkreslení) informací další osobou, zástupcem sdělovacích prostředků. Tímto je dle mého názoru výrazně snížena míra možnosti veřejné kontroly nad výkonem trestního řízení, což je však prezentováno jako jeden z cílů předmětné právní úpravy.

Toto ustanovení obsahuje rovněž (v odstavci třetím cit. ust.) rozšíření **oprávnění státního zástupce** k výkonu dozoru vůči policejnímu orgánu (§ 174, § 175 tr. řádu) v přípravném řízení tím, že si státní zástupce může vyhradit právo poskytnout informace o určité trestní věci, a policejní orgán pak tak může učinit pouze s jeho předchozím souhlasem. V tomto ustanovení (spolu s absentujícími lhůtami pro poskytnutí informace) spatřuji výrazné ztížení práce novináře, neboť tento nebude s největší pravděpodobností o uplatnění toho oprávnění dozorujícím státním zástupcem vědět.

Vyskytují se i názory¹³⁷, které tvrdí, že by informace o trestním řízení měl poskytovat pouze dozorující státní zástupce, a to s ohledem na jeho obligatorní právnické vzdělání (na rozdíl od policejního orgánu, resp. jeho mluvčí).

---

¹³⁷ např. Šabata, K. *Zásada presumpce nevinny, zásada veřejnosti trestního řízení a zájem médií*. Státní zastupitelství, 2007, č. 10; 15 s.

K § 8b

Jak již bylo zmíněno, ustanovení § 8b bylo přijato s účinností od 1. dubna 2009 prostřednictvím zákona č. 52/2009 Sb., tzv. náhubkového zákona. Důvodová zpráva k tomuto předpisu poukazuje na postupnou změnu postavení poškozeného, kdy dochází k odchylování od původní koncepce vycházející z předpokladu, že oběť trestného činu má velmi omezené možnosti, jak prokázat vinu obviněného, tj. shromáždit potřebné důkazy, a proto její zájmy zastupuje v řízení výlučně veřejný žalobce jako zástupce státu, který je nadán zcela odlišnými pravomocemi a možnostmi, jak dosáhnout účelu trestního řízení. Vývojem právní úpravy se mění procesní pozice poškozeného v trestním řízení za účelem zajištění jeho informovanosti o řízení a jeho průběhu, jakožto i možnost aktivně se tohoto řízení účastnit (např. je aktivně legitimován k podání žádosti státnímu zástupci o přezkum usnesení policejního orgánu o odložení věci, je oprávněn nahlížet do spisů, činit návrhy na doplnění dokazování, účastnit se hlavního líčení, klást otázky vyslychaným, uplatnit nárok na náhradu škody).

Zákonodárce odůvodňoval nezbytnost nové právní úpravy jednak výše charakterizovaným trendem **posilování práv poškozeného v trestním řízení** (ke kterému zavazují i mezinárodní smlouvy, např. Bangkokská deklarace OSN o prevenci kriminality a trestní justici, rámcové rozhodnutí Rady o postavení oběti v trestním řízení z r. 2001; tak i nezávazné dokumenty jako např. doporučující Deklarace OSN o základních principech spravedlnosti pro oběti trestných činů a zneužití moci z roku 1985), rovněž také s poukazem na tzv. **sekundární viktimizaci** oběti a jeho rodiny jako důsledku nevhodné a necitlivé medializace případu.¹³⁸ Proklamovaným cílem novely tedy bylo „*maximálně omezit okruh informací poskytovaných veřejnosti o oběti trestného činu, kterou je třeba zvýšeně chránit, a zabránit zveřejňování jejich osobních údajů, fotografií či obrazových záznamů - ať už prostřednictvím veřejných sdělovacích prostředků (tisk, rozhlas, televize), včetně veřejných počítačových sítí (Internet se službou World Wide Web), - nebo jiným obdobně účinným způsobem (např. formou letáků).*“¹³⁹

---

¹³⁸ za zmínku zde jistě rovněž stojí skutečnost rozdílu, když zmiňované mezinárodní dokumenty hovoří o *oběti* trestného činu, zatímco tr. řád výlučně o *poškozeném*. Podle definic těchto pojmů na začátku této kapitoly pak vyplývá, že tr. řád poskytuje ochranu většímu okruhu osob (i osobám právnickým), než jak to požadují cit. mezinárodní dokumenty

¹³⁹ důvodová zpráva k zákonu č. 52/2009 Sb.

Zvolená koncepce pak zakazuje komukoliv v souvislosti s trestným činem spáchaným na poškozeném jakýmkoliv způsobem zveřejnit informace umožňující zjištění totožnosti poškozeného, který je:

- A. osobou **mladší 18 let**, nebo
- B. osobou, vůči níž byl spáchán některý z **taxativního výčtu trestných činů** (jedná se zejména o trestné činy proti životu a zdraví a trestné činy v oblasti sexuální oblasti, tj. trestné činy, kterými je zasahováno do osobnostní integrity jedince)

dále jen „*uvedení poškození*“.

K tomu důvodová zpráva uvádí, že v kontrastu s ústavně zaručeným právem na informace a svobodu projevu není nutné poskytovat tuto zvýšenou ochranu rovněž všem zletilým obětem trestných činů, tj. těm, u kterých trestný čin primárně nesměřoval vůči jejich osobě, ale do jejich např. majetkové sféry. Stejně tak u **právnických osob** vzhledem k jejich odlišnému charakteru, neboť takové zveřejnění informací nemůže mít srovnatelné dopady na soukromí, psychiku a osobnost.¹⁴⁰ Naopak ochrana je tímto ustanovením poskytována pozůstalým po poškozených splňujících výše uvedené podmínky A) či B).

Původní výčet (ve znění zákona č. 52/2009 Sb.) těchto trestných činů byl oproti účinnému znění širší (obsahoval např. všechny trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti nebo proti rodině a mládeži). Zúžen byl přijetím zákona č. 207/2011 Sb. s poukazem na omezení zvýšené ochrany pouze na *skutečně důvodné zásahy do ústavně garantovaného práva veřejnosti na informace*.¹⁴¹ Z aktuálního zákonného výčtu chráněných osob však vyplývají dle mého názoru poněkud absurdní závěry, kdy je chráněn například poškozený, kterému byla trestným činem způsobena těžká újma na zdraví, nikoliv již však poškozený, jemuž byla způsobena smrt na základě jednání naplňujícího znaky skutkové podstaty trestného činu obecného ohrožení (dle ust. § 272 odst. 1, 2 písm. d) ve spojení s § 122 odst. 2 tr. zákoníku).

Zákaz zveřejnění informací o totožnosti výše uvedených poškozených se opět týká všech informací způsobilých poškozeného identifikovat, tj. zejména fotografie,

---

¹⁴⁰ shodně též Jelínek J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2011; 539 s.

¹⁴¹ důvodová zpráva k zákonu č. 207/2011 Sb.

podobizny poškozeného, ale i jeho přátel, rodičů, místa bydliště.¹⁴² Z tohoto zároveň vyplývá, že pokud je například odsouzeným z trestného činu vraždy příbuzný poškozeného, pak nelze rozsudek zveřejnit (bez naplnění důvodů pro některou z výjimek v ust. § 8d) s uvedením jména, podobizny atd. tohoto odsouzeného. Je velmi diskutabilní, zda je toto optimální právní úpravou, neboť pachatelé v rodinném či obdobném poměru k poškozenému jsou de facto více chráněni před medializací než pachatelé bez obdobného postavení.

Oproti ustanovení § 8a, které rovněž zakazuje zveřejnění totožnosti poškozeného, tento zákaz platí po celou dobu trestního řízení, nikoliv jen pro procesní stadium přípravného řízení.

K ochraně uvedených poškozených, resp. pozůstalých pak dále slouží **zákaz zveřejnění záznamů a snímků**, příp. dalších informací (např. nepravomocného rozsudku¹⁴³), které se jich týkají, a dále **zákaz uvedení jména, příjmení a bydliště** výše uvedených poškozených ve zveřejňovaných *pravomocných* rozsudcích (dle odst. 3 předmětného ustanovení), tj. zprošťujících i odsuzujících, ale i na všechna jiná rozhodnutí učiněná v hlavním líčení nebo veřejném zasedání.¹⁴⁴ Předseda senátu může zvolit i jiná omezení za účelem ochrany zájmů poškozeného, zde se nabízí například zakázat zveřejnění informací způsobilych umožnění zjištění totožnosti i jiných poškozených, pokud to vyžaduje zájem některého z nich.

V odstavci prvním se pak toto ustanovení netýká samotného zveřejňování informací, nýbrž *po dobu přípravného řízení* zakazuje osobám, které se informace umožňující zjištění totožnosti *osoby, proti níž se trestní řízení vede, poškozeného, zúčastněné osoby a svědka* (ust. § 8a odst. 1 věty druhé) dozvěděly od orgánů činných v trestním řízení pro účely trestního řízení nebo k výkonu jejich práv či plnění povinností (typicky tedy obhájce, znalce, tlumočnick, probační úředník, zmocněnec poškozeného atd.), další poskytnutí těchto informací, pokud to není nutné k uvedeným účelům, tj. *dosažení účelu trestního řízení a výkon práv či plnění povinností*

---

¹⁴² Jelínek J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2011; 531 s.

¹⁴³ Šámal, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013; 158 s.

¹⁴⁴ dle analogie s ustanovením § 8a; In: Šámal, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2013; 159 s.

*stanovených zvláštním právním předpisem.*¹⁴⁵ Zároveň zákon stanoví povinnost tyto osoby o tomto poučit. Domnívám se, že toto vyplývá i z povinnosti mlčenlivosti uložené zvláštními právními předpisy osobám, které zpravidla pod toto ustanovení § 8b odst. 1 budou spadat.¹⁴⁶

Korektivem umožňujícím zveřejnění informací podle § 8b bylo pak dle trestního řádu ve znění zák. č. 52/2009 Sb. nezbytnost pro *dosažení účelu trestního řízení a nezbytnost rozsahu*. Tyto výjimky (mimo další jiné) obsahuje rovněž v současnosti platné ustanovení § 8d (k nim níže).

K § 8c

Nejvíce kontroverzí a nevole především mezi novináři však vyvolal § 8c, který v době přijetí (tj. kdy součástí právního řádu nebyl § 8d tr. řádu, a tedy korektiv veřejného zájmu) všeobecně zakazoval zveřejnění informací o:

- nařízení či provedení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu získané podle § 88 tr. řádu (dále jen „odposlech“), nebo informace z něj zjištěné, nebo
- údaje o telekomunikačním provozu zjištěné podle § 88a tr. řádu, nebo
- informace zjištěné sledováním osob a věcí podle § 158d odst. 2, 3 tr. řádu,

které (kumulativně):

- umožňují zjištění totožnosti této osoby,
- nebyly použity v řízení před soudem jako důkaz,
- osoba, již se informace týkají, ke zveřejnění nedala souhlas.

Toto ustanovení nebylo součástí původního vládního návrhu zákona a bylo přijato až v rámci legislativního procesu na půdě Poslanecké sněmovny¹⁴⁷ a jak bylo již zmíněno, způsobilo velký rozruch zdaleka nejen mezi odbornou veřejností, a to i na mezinárodní úrovni. K problematice se například opakovaně vyjadřovala i Evropská

---

¹⁴⁵ v úvahu připadá zejména např. zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů; zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁶ např. ustanovení § 21 zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁷ důvodová zpráva k zákonu č. 207/2011 Sb.

asociace vydavatelů novin (ENPA), která vyzvala Evropskou komisi i členské státy Evropské unie, aby nepřijímaly opatření omezující základní práva a svobodu vyjadřování a přístupu k informacím, přičemž jako příklad takovýchto opatření uváděla právě novelizaci českého trestního řádu.¹⁴⁸

Dle účinné právní úpravy je toto ustanovení třeba aplikovat a interpretovat s korektivem ustanovení § 8d. Za jeho nedostatek však považují absenci zákazu zveřejnění i například odposlechů či informací zjištěných sledováním získanými v rozporu se zákonnými ustanoveními, neboť v tomto případě dochází k ještě větším zásahům do osobnostní sféry odposlouchávaného, resp. sledovaného.

K § 8d

Ustanovení § 8d přinesla novelizace tr. řádu zákonem č. 207/2011 Sb. a jedná se o významný aplikační i interpretační korektiv, který vylučuje zákaz zveřejnění informací podle předchozích ustanovení, tj. § 8a až § 8c tr. řádu. Jedná se o následující důvody:

- A. pátrání po osobách,
- B. potřeba dosažení účelu trestního řízení,
- C. umožňuje-li to trestní řád,
- D. veřejný zájem, který převažuje nad právem na ochranu soukromí dotčené osoby,

vše dle **§ 8d odst. 1** pouze v nezbytném rozsahu pro trestní řízení; přitom je třeba dbát na ochranu zájmů osoby mladší 18 let.

- E. výslovný souhlas osoby, jíž se zákaz zveřejnění týká, resp. jejího zákonného zástupce (u osob mladších 18 let nebo z důvodu omezení/zbavení této osoby způsobilosti k právním úkonům), resp. manžela, partnera, dětí a není-li jich, rodičů (v případě smrti či prohlášení této osoby za mrtvou) - **§ 8d odst. 2**,
- F. osoba, jíž se zákaz zveřejnění týká, zemřela nebo byla prohlášena za mrtvou, a není již žádná osoba oprávněná udělit souhlas se zveřejněním (viz bod E.) - **§ 8d odst. 3**,

---

¹⁴⁸ ČTK, In: Press Report. ENPA: ČR chce omezit svobodu tisku. 10. listopadu 2008; dostupné z: <http://www.press-report.cz/clanek-334994-enpa-cr-chce-omezit-svobodu-tisku> [citováno 26. března 2013]

K bodu A. – pátrání po osobách

Pátráno může být jak po pachateli, tak, je-li to nezbytné, i po jiných osobách, zejména po poškozeném (je-li např. nezvěstný). Tato výjimka ze zákazu zveřejnění však ještě neznamená, že OČTŘ nejsou povinny zabránit přístupu nepovolaných osob k těmto informacím.

Zde je přímá návaznost na zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

K bodu B. – dosažení účelu trestního řízení

Účelem trestního řízení je v souladu se zákonem odhalit pachatele skutku, který naplňuje znaky trestného činu, tento skutek vyšetřit, postavit pachatele před soud a rozhodnutí soudu o vině nebo nevině, v případě shledání viny pak uložit trestní sankci, zajistit její výkon, případně rozhodnout od upuštění od potrestání, tedy náležitě zjistit pachatele trestných činů a spravedlivě je potrestat.¹⁴⁹

Typickým příkladem bude potřeba zjištění důkazních prostředků, např. zjistit svědky konkrétního trestného činu.¹⁵⁰

K bodu C. – umožňuje-li to trestní řád

Jako příklad bych uvedla veřejné hlavní líčení, kdy senát, resp. samosoudce, postupují podle ustanovení tr. řádu a veřejně projednávají informace spadající pod zákaz zveřejnění podle ustanovení § 8a až 8c tr. řádu. V souladu se zásadou veřejnosti, která ovládá trestní řízení (viz kapitola 3.1 Zásada veřejnosti), nelze v praxi zabránit tomu, aby se veřejnost včetně zástupců médií při hlavním líčení či veřejném zasedání dozvěděla informace spadající pod zákaz zveřejnění podle § 8a až § 8c tr. řádu. Soud tyto informace musí projednat v rozsahu nezbytném pro vydání rozhodnutí. Opačný závěr by dle mého názoru vedl buď k vyloučení veřejnosti mimo zákonné důvody (§ 200 odst. 1 tr. řádu), či k vydání rozhodnutí v rozporu se zásadou materiální pravdy (§ 2 odst. 5 tr. řádu). Tato skutečnost nicméně nevylučuje aplikaci ustanovení § 8a až 8d pro zveřejňování informací, které se osoby dozvěděly při účasti na jednání soudu, tj. například zveřejnit obrazový záznam pořízený se souhlasem soudu. Stejně tak nelze v žádném případě zaměňovat právo na pořízení zvukového záznamu s vědomím soudu

---

¹⁴⁹ Jelínek J. a kol., *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013; 21 s.

¹⁵⁰ důvodová zpráva k zákonu č. 52/2009 Sb.; příkladovou situací je uváděna šikana

(či právo na činění si poznámek nebo kreseb bez ohlašovací povinnosti) s právem na jeho zveřejnění, pokud obsahuje informace jmenované v citovaných ustanoveních (například by byly způsobilé umožnit zjištění totožnosti poškozených uvedených v § 8b odst. 2 tr. řádu).

K bodu D. – veřejný zájem, který převažuje nad zájmem na ochranu soukromí dotčené osoby

Jak již bylo výše uvedeno, tato výjimka (oproti třem výše uvedeným, které znala již předchozí právní úprava) byla přijata spolu s novelou tr. řádu, zákonem č. 207/2011 Sb., jako reakce na diskuse vyvolané přijetím § 8b a § 8c tr. řádu novelizací - zákonem č. 52/2009 Sb.

Právo zveřejnit informace vyplývá z ústavně garantovaného práva na informace a může v určitých případech převážit nad (rovněž ústavně garantovaným) právem na soukromí. Ke střetu těchto zájmů se již ve své judikatuře ostatně vyjadřoval i Ústavní soud¹⁵¹, a to v tak, že právo na svobodný projev je základním znakem demokratické pluralitní společnosti a znamená právo vyjadřovat se ke všem veřejným věcem a hodnotit je. **Věcí veřejnou** jsou jednak veškeré agendy státních institucí, ale i činnost osob působících ve veřejném životě, tj. politiků, úředníků, soudců, advokátů (včetně čekatelů na tyto funkce); v umění včetně novinářských aktivit a showbyznysu, zkráceně všechno, co na sebe upoutává veřejnou pozornost.¹⁵² Zjednodušeně by se dalo říci, že osoby veřejně činné mají vzhledem k většímu právu veřejnosti na informování o nich nižší úroveň práva na soukromí, než je tomu u „běžných“ občanů.

Veřejný zájem je neurčitým právním pojmem. Zda zveřejnění informace skutečně je ve veřejném zájmu, je třeba posuzovat zcela individuálně na základě konkrétních okolností a konečně rozhodnutí může učinit pouze soud jako nestranný a nezávislý orgán. Naplnění tohoto pojmu je třeba hodnotit na základě sledovaného účelu, způsobu zveřejnění, ale i sledovaného a předpokládaného účinku.¹⁵³ Tento výjimka ze zákazu zveřejňování by proto neměla být zneužívána a v případě pochybností by měla být dána přednost právu na ochranu soukromí, resp. osobnosti.

---

¹⁵¹ např. nález ÚS ČR ze dne 30. března 2010, sp. zn. Pl. ÚS 2/10

¹⁵² např. nález ÚS ČR ze dne 17. července 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05; nález ÚS ČR ze dne 11. listopadu 2005, sp. zn. Pl. ÚS 453/03

¹⁵³ důvodová zpráva k zákonu č. 207/2011 Sb.

K bodu E. – výslovný souhlas

Není postihován ten, k jehož ochraně právní úprava slouží, je jedním z meziodvětvových základních právních principů. Pokud tedy tato osoba souhlasí se zveřejněním údajů spadajících pod ustavení § 8a až 8c, a tento souhlas má všechny obecné náležitosti právního úkonu, tj. náležitosti subjektu, vůle, předmětu a projevu, není důvod tomuto zveřejnění bránit, nebo ho snad sankcionovat. Zákon stanoví jako podmínku pouze souhlas výslovný, nikoliv už, zda by měl být učiněn dopředu či následně nebo jiné (např. formální) podmínky. Domnívám se však, že podle účelu tohoto institutu by se mělo jednat o souhlas předcházející zveřejnění.

Právo udělit souhlas se zveřejněním údajů přechází v případě smrti nebo prohlášení chráněné osoby za mrtvou na manžela, partnera nebo děti, a nejsou-li, pak na rodiče. Souhlas nemůže udělit osoba, ačkoliv na ní dle předchozího přechází právo udělit souhlas, pokud je tato osoba zároveň pachatelem trestného činu spáchaného vůči osobě, jež zemřela nebo byla prohlášena za mrtvou. Absence této úpravy by vedla ke zcela absurdním závěrům a ztrátě smyslu těchto ustanovení.

Z výše uvedeného vyplývá, že poskytne-li například soudní spis ve své trestní věci veřejnosti obviněný, nelze tomuto s ohledem na účinnou právní úpravu nic vytýkat. Sporné pak již je, učinil-li by toto i například poškozený, neboť by tím mohlo dojít k zásahu do práv obviněného.

K bodu F. – není žádné osoby oprávněné udělit souhlas

Účelem celé právní regulace poskytování informací o trestním řízení je, jak bylo výše řečeno, rovněž ochrana před tzv. sekundární viktimizací poškozených. K ní již nemůže dojít, pokud osoba, již se ochrana podle této právní úpravy týká, již nežije, resp. byla prohlášena za mrtvou, a stejně tak již nejsou žádné osoby oprávněné udělit souhlas se zveřejněním podle bodu E.

4.5.2. Řízení ve věcech mladistvých

Právní úprava tr. řádu o poskytování informací se subsidiárně uplatní i v řízení proti mladistvým.¹⁵⁴ Nicméně zveřejňování informací je významně omezeno ustanoveními § 52 až § 54 ZSVM.

---

¹⁵⁴ § 1 odst. 1, 3 ZSVM

4.5.3. Judikatura

K otázce poskytování informací v trestním řízení, resp. k omezení práva na informace se vyjádřil ve svém usnesení **Pl. ÚS 10/09** i Ústavní soud České republiky na základě ústavní stížnosti podané skupinou senátorů Parlamentu České republiky. Tato ústavní stížnost byla podána dne 14. května 2009 (tj. za účinnosti ustanovení tr. řádu § 8a až § 8c ve znění zákona č. 52/2009 Sb.), rozhodnuto o ní bylo až 24. ledna 2012 (tj. za účinnosti již novelizovaného tr. řádu ve znění zákona č. 207/2011 Sb.), proto již o většině návrhů Ústavní soud nerozhodoval a řízení v rozsahu těchto částí stížnostního petitu zastavil. Ve zbytku soud ústavní stížnost odmítl.¹⁵⁵ Za zmínku však jistě stojí argumenty navrhovatelů, se kterými se lze v předmětné ústavní stížnosti setkat, neboť de facto shrnují jednotlivé body kritiky tzv. náhubkového zákona.

Ústavní soud se v tomto usnesení rovněž vyjadřoval ke svobodě projevu a roli novinářské činnosti v demokratické společnosti - k tomu více v předcházejících kapitolách.

Senátoři vytýkali úpravě platné ke dni podání návrhu, tj. ve znění zák. č. 52/2009 Sb., že „jednoznačně směřuje k **omezení transparentnosti přípravného řízení, k omezení veřejné kontroly** činnosti orgánů činných v trestním řízení, a médiím se, způsobem typickým pro **cenzuru**, ponechává pouze úzký a pro orgány činné v trestním řízení zákonným zákazem předem pozitivně vymezený prostor pro poskytování zcela obecných informací o tomto řízení...“ K tomu zdůrazňují, že ochrana je vzhledem k napadané právní úpravě poskytována obviněným z trestných činů, o které sdělovací prostředky projevují největší zájem, tj. obviněným z nejzávažnější trestné činnosti s dopady na celou společnost, nebo osobám veřejně činným.

Značná část ústavní stížnosti je pak věnována trestání zákazů týkajících se poskytování informací. Senátoři kladou novele k tíži rovněž **zpřísnění trestání** porušení zákazů, když novela ZOOÚ zavádí novou skutkovou podstatu přestupku a správního deliktu (§ 44a a § 45a ZOOÚ), čímž se porušení zákazu zveřejnění osobních údajů subsumuje pod režim správního trestání, přičemž sankcí je pokuta až do výše 5 milionů Kč, tj. stonásobek původní horní sazby pokuty. Tento režim označují navrhovatelé jako „*nevhodný a neodůvodnitelný*“ a de lege ferenda doporučují případné porušení zákona (shodně s předchozí právní úpravou) vzhledem k charakteru porušení zákazů jako

---

¹⁵⁵ z důvodu, že je zřejmé, že novelou č. 207/2011 Sb. zákonodárce sledoval stejný záměr jako navrhovatelé předmětné ústavní stížnosti

zásahu do osobní sféry a zásadě subsidiarity trestní represe (aplikovatelné i na správní trestání) postihovat v civilním soudnictví na základě civilněprávní žaloby podané dotčenou osobou na základě vlastní úvahy. Také novela (tehdy účinného) trestního zákona zavádí novou skutkovou podstatu, a to trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji dle ustanovení § 178 tr. zákona vztahující se nově i na údaje shromážděné v průběhu trestního řízení. Přitom uvádějí, že při porovnání sankcí dle kvalifikované a základní skutkové podstaty tohoto trestného činu je **obviněný chráněn více než prvotní účel trestního řízení.**

Napadán je rovněž samotný **způsob, kterým byla zmiňovaná novela přijata** Poslaneckou sněmovnou, neboť výsledná podoba zákona omezující dle názoru senátorů svobodu projevu a právo na informace byla v klíčových věcech (viz předchozí výklad k jednotlivým ustanovením) odsouhlasena na základě komplexního pozměňovacího návrhu, jehož obsah a účel se zcela liší od původního návrhu zákona, a jako zásadní změna textu tudíž nemá oporu v důvodové zprávě, což „*vždy znamená zvýšené riziko libovůle*“. Ačkoliv je zároveň připuštěno, že se nejedná o tzv. přílepek, „*takovýto postup je v rozporu se zásadami ústavně konformního přijímání právních předpisů.*“

Posouzení věci Ústavním soudem

Ústavní soud porovnával schválené znění zákona s vládním návrhem, sněmovním tiskem č. 443, a došel k závěru, že materie z původního návrhu nijak nevybočuje, proto se nejedná o protiústavní přílepek ani obdobnou situaci.

V bodě č. 84 k argumentům o netransparentním přípravném řízení a absenci veřejné kontroly OČTŘ soud uvádí, že korektiv veřejného zájmu poskytuje „*takovou šíři interpretačních alternativ*“, že se bude dotýkat právě trestních řízení v případech nejzávažnější trestné činnosti a osob veřejně činných.

K zákazu zveřejnění informací dle § 8b soud uvádí, že ochrana práv druhých je ústavně předvídaným omezením svobody projevu, a opět zdůrazňuje nutnost interpretovat předmětné ustanovení v kontextu ustanovení § 8d.

K ustanovení § 8c zdůrazňuje, že údaje ze soukromé sféry osoby provází intenzivní ochrana (založená čl. 10 LZPS) ve fázi zjišťovací, zajišťovací, i co se týče dalšího nakládání s nimi a odkazuje v této souvislosti na několik svých nálezů, kterými bylo zrušeno ustanovení § 88a tr. řádu, kdy výše uvedené zákonodárce nerespektoval.

Co se týče zpřísnění sankcionování porušení zákazu zveřejňování informací podle tr. řádu, pak se Ústavní soud necítí být kompetentní pro posuzování vhodnosti

jednotlivých druhů sankcí, jejich sazby nebo ukládání, pokud nepřekračují ústavněprávní limity, avšak o takový případ se dle názoru pléna nejedná. S tímto bodem zásadně nesouhlasila soudkyně Eliška Wágnerová, která uplatnila své právo na to uvést odlišné stanovisko k usnesení, kdy odkázala na svou argumentaci k nálezu ÚS ČR ze dne 25. října 2011, sp. zn. Pl. ÚS 14/09, ve kterém kritizuje většinovým stanoviskem „velmi úzce chápaný ústavní pořádek“ vycházející z doslovného jazykového vyjádření při vnímání hranice mezi přestupkem a trestním obviněním. S její argumentací se plně ztotožňuji.

Na závěr bych ještě uvedla odůvodnění soudu, proč nebylo vyhověno návrhu na přednostní projednání věci, a to, že tento „návrh byl odůvodněn toliko obecně“ a že soudu není „*ani z vlastní činnosti znám konkrétní případ aplikace napadených ustanovení, který by takový postup odůvodňoval.*“ Skutečnost, že tomuto návrhu nebylo vyhověno, osobně považuji za škodu, neboť dle výše uvedené argumentace soudu pro vypořádání se s jednotlivými body navrhovatelů, a to povětšinou s odkazem na již účinný § 8d, by jistě argumentace soudu ohledně souladu předmětné právní úpravy s ústavním pořádkem byla konkrétnější a v době probíhajících rozsáhlých diskusí na toto téma minimálně velice poučná.

4.5.4. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

Z poměrně bohaté judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „Soud“) vztahující se ke svobodě projevu, poskytování informací o trestním řízení a novinářské činnosti jsem vybrala několik následujících rozhodnutí, která považuji z hlediska předmětu práce za významná.

Novinářská svoboda projevu jako „hlídací pes“ demokracie

Jersild proti Dánsku, 1994 - svoboda projevu Soud označuje jako jeden z nejdůležitějších základů demokratické společnosti, přičemž se nevztahuje (s výjimkou odst. 2 čl. 10 Evropské Úmluvy) jen na informace, resp. myšlenky „příznivě přijímané či považované za neškodné či bezvýznamné, ale i na ty, které zraňují, šokují nebo znepokojují: tak tomu chtějí pluralita, tolerance a duch otevřenosti, bez nichž není "demokratické společnosti".“

Soud ve svém rozsudku ze dne 17. prosince 2004 ve věci **Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku**¹⁵⁶ připomíná základní roli, kterou tisk v demokratické společnosti plní. Ačkoli nesmí překročit určité hranice (dány zejména pověstí a právy druhých nebo nutností zabránit zveřejňování tajných informací), je jeho povinností sdělovat informace a myšlenky o všech záležitostech veřejného zájmu včetně těch týkajících se výkonu spravedlnosti (zde Soud cituje své rozhodnutí ve věci De Haes a Gijssels Gijssels proti Belgii, 1997). Veřejnost má rovněž právo takové informace a myšlenky dostávat. Kdyby tomu tak nebylo, nemohl by tisk plnit svou úlohu "hlídacího psa demokracie" (z rozhodnutí Thorgeir Thorgeirson proti Islandu, 1992).

Christine Goodwin proti Spojenému Království, 2002 – nepřiměřené zásahy státu vůči novinářským zdrojům mohou tyto odradit od pomoci tisku v informování veřejnosti o otázkách obecného zájmu. „Nezbytnost jakéhokoli omezení výkonu svobody projevu musí být prokázána přesvědčivým způsobem.“

Campos Damaso proti Portugalsku, 2008 – „informování veřejnosti o probíhajícím trestním řízení je pro společnost prospěšné a činnost novinářů by neměla být státem omezována, pokud tito svými výroky a) neporušují právo obviněného na spravedlivý proces, nebo b) nesnižují důvěru veřejnosti v úlohu trestních soudů.“ Soud se v tomto případě zabýval otázkou, zda je možné, aby novinář zveřejnil text obžaloby před jejím oficiálním přednesením, a došel k závěru, že v daném případě (jednalo se o obvinění vůči vysoce postavenému politikovi) zájem sporného otištění převažoval nad cílem (ačkoliv oprávněným) zachovávat tajnost vyšetřování (segredo de justica).

Veřejný zájem

Fressoz a Roire proti Francii, 1999 – v tomto rozsudku se Soud zabýval vymezením pojmu veřejný zájem.¹⁵⁷

---

¹⁵⁶ V uvedeném případě stěžovatelé, novináři, byli dánskou justicí odsouzeni k peněžité pokutě a náhradě škody dědicům vrchního náčelníka za to, že natočili dva pořady, ve kterých kritizovaly postup policejního vyšetřování v již pravomocně skončeném trestní řízení ve věci trestného činu vraždy. Soud neshledal porušení čl. 10 Úmluvy garantující svobodu projevu vzhledem ke skutečnosti, že nebyli odsouzeni za to, že by kritizovali práci policie nebo zveřejňovali rozhovory se svědky předmětného trestného činu, nýbrž za dotknutí se osobní cti vrchního náčelníka jeho obviněním z úmyslného trestného činu zatajování závažné skutečnosti, čímž došlo jednak k porušení práva na presumpci nevin, ale rovněž k (i vzhledem k vysílacímu času) ke znevážení jeho důvěryhodnosti u veřejnosti.

¹⁵⁷ V daném případě Soud posuzoval oprávněnost zveřejnění daňových příznání ředitele Peugeotu s poukázáním na skutečnost prudkého nárůstu jeho platu oproti vývoji mezd ostatních zaměstnanců. Soud odmítl tvrzení francouzské vlády, že nešlo o otázku veřejného zájmu, neboť ke zveřejnění této informace

Rozlišování názorů a výpovědí jiných osob

Thoma proti Lucembursku, 2001 - novináři jsou chráněni proti postihu za určité přehánění, nebo dokonce provokaci. Při zveřejňování informací z rozhovorů je třeba rozlišovat mezi tvrzením novináře, nebo citací někoho jiného. „Trestání novináře za šíření tvrzení druhých v rozhovoru by vážně narušilo příspěvek novinářů k diskusi o záležitostech veřejného zájmu. Nadto požadavek, aby se novináři stále a formálně distancovali od obsahu citace, která může urazit či provokovat druhé nebo poškodit jejich pověst, není v souladu s úlohou médií poskytovat informace o aktuálních událostech, názorech a myšlenkách“

Lingens proti Rakousku, 1986 – „je třeba rozlišit mezi výpověďmi skutkovými a hodnotícími názory. Zatímco existenci skutečností lze prokázat, pravdivost hodnotícího názoru nepodléhá důkazům. Požadavek prokázat pravdivost hodnotícího názoru není možné naplnit a porušilo by to svobodu názoru jako takového, který je základní součástí práva chráněného čl. 10.“

Únik informací

TWIST proti Slovensku – „pouhá skutečnost, že média zveřejnila ve veřejném zájmu informaci, kterou někdo jiný získal protiprávně, by neměla primárně vést k postihu médií.“

Dammann proti Švýcarsku, 2006 – „státům přísluší zorganizovat svou činnost a vychovat své úředníky tak, aby neunikla žádná informace obsahující údaje, jež jsou považovány za důvěrné. Tím tedy v daném případě na sebe bere vláda významnou část odpovědnosti za prozrazení spáchané úřednicí státního zastupitelství curyšského kantonu.“

„došlo v rámci sociálního konfliktu v jedné z nejvýznamnějších francouzských automobilek, o kterém se v tisku široce psalo. Článek dokazoval, že řediteli podniku v dané době výrazně rostl plat, zatímco zaměstnancům byl jeho růst odmítán. Cílem článku v tomto kontextu nebylo poškodit pověst J. Calveta, ale přispět k širší diskusi o aktuální otázce, která zajímala veřejnost.“

4.5.5. Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy, 18 zásad

Rada Evropy, konkrétně její Výbor ministrů, přijal dne 10. července 2003 **doporučení č. Rec (2003) 13 k poskytování informací o trestním řízení v médiích**¹⁵⁸ (dále jen „Doporučení“), které obsahuje 18 zásad upravujících následující oblasti, které doporučuje členským státům transformovat do svých právních řádů.

1. Informování veřejnosti prostřednictvím médií
2. Presumpce nevinny
3. Přesnost informací
4. Přístup k informacím
5. Způsoby poskytování informací médiím
6. Pravidelné poskytování informací v průběhu trestního řízení
7. Zákaz zneužití informací
8. Ochrana soukromí v souvislosti s probíhajícím trestním řízením
9. Právo na opravu a právo na odpověď
10. Předcházení vlivu zaujatých úsudků
11. Zveřejňování zaujatých úsudků
12. Přítomnost novinářů
13. Vstup novinářů do soudních síní
14. Přímé zpravodajství a záznamy ze soudních síní
15. Podpora zpravodajství médií
16. Ochrana svědků
17. Zpravodajství médií o výkonu soudních rozhodnutí
18. Zpravodajství médií po vykonání rozsudku

Na toto doporučení odkazuje například ve svém nálezu¹⁵⁹ Ústavní soud, kterým zrušil ustanovení § 11 odst. 4 písm. b) InfZ zakazujícího povinným subjektům poskytovat informace o rozhodovací činnosti soudů, s výjimkou pravomocných rozsudků, a to ve slově „pravomocných.“ Doporučení (mimo jiné uvádí), že při hodnocení protichůdných zájmů chráněných články č. 6, 8 a 10 Evropské Úmluvy je potřeba zajistit jejich rovnováhu s ohledem na konkrétní okolnosti. Tomu tak v případě, kdy je plošně zakázáno poskytnout anonymizované pravomocné rozsudky ve věcech určitého druhu bez konkrétního odůvodnění nezbytnosti na základě konkrétního případu, není, a proto soud toto slovo zrušil.

---

¹⁵⁸ Rada Evropy / Council of Europe.. *Recommendation Rec (2003) 13 of the Committee of Ministers to member states on the provision of information through the media in relation to criminal proceedings.*

[citováno 3. září 2013]; dostupné z: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=51365>

¹⁵⁹ náleží ÚS ČR ze dne 30. března 2010, sp. zn. Pl. ÚS 2/10

4.5.6. Etické kodexy

Ačkoliv etické kodexy čelí dle mého názoru oprávněné kritice zakládající se zejména na argumentu, že se jedná pouze o proklamaci, která žádný zásadní etický posun u členů příslušného stavu nepřináší¹⁶⁰, považuji z hlediska tématu práce za vhodné uvést, jak se k poskytování informací staví příslušné orgány jednotlivých stavů reprezentujících orgány činné v trestním řízení.

Soudci

Instrukce pro jednání soudců se sdělovacími prostředky obsahují i tzv. Etické zásady chování soudce¹⁶¹, a to tak, že při jednání se zástupci sdělovacích prostředků je soudce vstřícný a zdvořilý. Nepokládá-li osobní sdělení za vhodné, odkáže zástupce sdělovacích prostředků na příslušného tiskového mluvčího.

Ústavní soud konstatoval, že samotná skutečnost, že soudce poskytnul rozhovor zástupcům médií, není porušením ústavněprávních hodnot, pokud nenaznačil, jak hodlá ve věci rozhodnout.¹⁶²

Státní zástupci

Etický kodex státních zástupců¹⁶³ o komunikaci se sdělovacími prostředky uvádí, že ten, kdo požívá takové pravomoci jako státní zástupce „odolá i případnému vlivu veřejného mínění nebo sdělovacích prostředků a netouží po popularitě.“

Advokáti

Advokáti mají rovněž svůj Etický kodex ČAK. Při komunikaci se sdělovacími prostředky by ale měli na prvním místě chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny.¹⁶⁴

---

¹⁶⁰ např. Štička, M. *Etika v české soudní praxi: dosavadní přístupy, budoucí vize*. Transparency international - Česká republika; dostupné z: http://www.transparency.cz/doc/evs_justice.pdf [citováno 3. září 2013]

¹⁶¹ Soudcovská unie České republiky. *Etické zásady chování soudců.*; dostupné z: <http://www.sucr.cz/onas/eticke-zasady-chovani-soudce.html> [citováno 3. září 2013]

¹⁶² náleží ÚS ČR ze dne 16. září 2010, sp. zn. II. ÚS 721/10

¹⁶³ Nejvyšší státní zastupitelství; dostupné z: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/o-statnim-zastupitelstvi/predpisy-upravujici-cinnost/eticke-kodex> [citováno 15. 9. 2013]

¹⁶⁴ ustanovení § 16 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

4.5.7. Obrana proti porušení předmětných ustanovení

4.5.7.1. Odpověď a dodatečné sdělení

Právo požadovat uveřejnění odpovědi a dodatečného sdělení jsou instituty sloužící k ochraně osobnosti a jsou zakotveny jak v tiskovém zákoně (pro tištěná média), tak v zákoně o provozování rozhlasového a televizního vysílání (pro média elektronická). Jsou přijaty na základě směrnice Rady ES č. 89/522/EHS, o koordinování některých ustanovení týkajících se realizace aktivit v oblasti televizního vysílání. Dle některých názorů jejich použití vylučuje použití všeobecných občanskoprávních prostředků na ochranu osobnosti.¹⁶⁵ Jiné názory naopak s tímto tvrzením nesouhlasí a paralelní užití nevylučují.¹⁶⁶ K této druhé variantě se přikláním i já.

4.5.7.2. Občanskoprávní prostředky

Návrh na předběžné opatření

Žaloba na ochranu osobnosti podle ustanovení § 13 ObčZ, která může být

- zdržovací
- odstraňovací
- na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění (morálního či peněžitého).
- určovací – petitem by bylo vyslovení, že se žalovaný dopustil jednání porušujícího ochranu osobnosti

V případě těchto žalob se jedná o přísný objektivní princip odpovědnosti původce neoprávněného zásahu.¹⁶⁷

Žaloba na náhradu škody, příp. ušlého zisku a dle obecných ustanovení o náhradě škody, tj. ust. § 420 ObčZ, která je již odpovědností za zavinění.

Žaloba na vydání bezdůvodného obohacení

---

¹⁶⁵ např. Jehlička, O.; Švestka, J.; Škárová, M. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006

¹⁶⁶ např. Rozehnal, A. *Mediální právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012; 223 s.

¹⁶⁷ Knap, K.; Švestka, J.; Jehlička, O. a kol. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde, a. s., 2004; 146 s.

4.5.7.3. Veřejnoprávní prostředky

Pokud informace v rozporu se zákonnými ustanoveními poskytnul některý z orgánů činných v trestním řízení, příp. jiný orgán veřejné moci, domnívám se, že tato skutečnost následně zakládá nárok toho, který je chráněn předmětnou právní úpravou, na kompenzaci podle **zákona č. 82/1998 Sb.**, o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

Vzhledem k ústavněprávnímu rámci připadá při neoprávněném zásahu do práva na ochranu osobnosti v úvahu rovněž podání **ústavní stížnosti**.

Porušením předmětných ustanovení lze naplnit skutkové podstaty:

- v rámci správního trestání - **přestupku** podle § 44a ZOOÚ a **správního deliktu** podle § 45a ZOOÚ, za které hrozí pokuta do výše 1 mil. Kč, v případě kvalifikované skutkové podstaty až 5 mil. Kč
- **trestného činu** neoprávněné nakládání s osobními údaji podle § 180 tr. zákoníku

Některé názory¹⁶⁸ považují tuto veřejnoprávní odpovědnost v rozporu se zásadou subsidiarity trestní represe zakotvené v ustanovení § 12 odst. 2 tr. zákoníku, dle které je třeba trestní (a potažmo i správní) odpovědnost aplikovat jako prostředek *ultima ratio*.¹⁶⁹

Rovněž k tomu považuji za nutné zmínit, že trestní odpovědnost je výlučně odpovědností za zavinění¹⁷⁰, kdy je určité fyzické osobě třeba toto zavinění prokázat, přičemž v hierarchii mnohačlenných redakcí, kdy samotný autor nemusí mít vliv na konečnou verzi příspěvku, nemusí jít o snadnou záležitost.

---

¹⁶⁸ např. skupina senátorů jako navrhovatelé ústavní stížnosti, jejímž petitem byl požadavek na zrušení částí ustanovení § 8a až 8c tr. řádu, o které bylo rozhodnuto Ústavním soudem ČR dne 24. ledna 2012 pod sp. zn. Pl. ÚS 10/09

¹⁶⁹ Jelínek, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010; 29 s.

¹⁷⁰ zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve výčtu trestných činů dle ust. § 7 trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji neobsahuje

4.5.7.4. Jiné

V úvahu jistě připadá i mezinárodněprávní odpovědnost České republiky za závazky plynoucí z Úmluvy.

Jak z výše uvedeného vyplývá, právní řád České republiky poskytuje několik možností, jak se proti nezákonným zásahům do práv jednotlivce bránit. Nicméně v úvahu je rovněž třeba vzít i faktickou skutečnost, že vymáhání práv, ať již soudně nebo mimosoudně, je vůči takovým institucím, jako jsou média, dle mého názoru značně náročnější, než tomu je v jiných sporech. Jednak možnosti médií budou s velkou pravděpodobností oproti protistraně několikanásobně vyšší, ať již personálně či finančně. Proto je pravděpodobné, že si sdělovací prostředky v případě obrany „poškozeného“ prostřednictvím právních kroků budou dohledávat a zveřejňovat o protistraně další informace a rovněž si budou moci dovolit svým zastupováním pověřit specializované právní zástupce.

4.6. Zpravodajství v praxi - problémy

Jak již bylo zmiňováno zcela v úvodu této práce, média informují o trestních řízeních hojně, často na toto téma vydělují i speciální rubriky typu „krimi“ nebo „černá kronika.“ Toto informování je ústavně garantováno právem na svobodu projevu a právem na informace jak pro sdělovací prostředky, tak pro příjemce těchto informací. Toto jsou bez pochyb jedny z klíčových práv pro fungování demokratického státu.

Otázkou ovšem je, zda současný stav odpovídá optimální situaci. V této kapitole se stručně pokusím nastínit některé problémy, ke kterým jsem dospěla generalizací vybraných ukázek, a které v současné podobě informování médií o trestních řízeních spatřuji.

Přesycování veřejnosti informacemi v mediálně atraktivních trestních kauzách působících na emoce.¹⁷¹ Tento zájem o konkrétní trestní řízení přitom s jeho délkou

---

¹⁷¹ Jako příklad bych uvedla naprostou většinou médií detailní informování o kauze v Indii znásilněné indické studentky, kdy není problém dopátrat se během několika kliknutí její podobizny, jména, způsobu, kterým byla znásilněna, výpovědi svědků atd. Zdroj např. TN.CZ; *Za brutální znásilnění studentky v Indii padne první trest. Nanejvýš tříletý.* 11. července 2013; dostupné z: <http://tn.nova.cz/zpravdy/zahranici/za-brutalni-znasilneni-studentky-v-indii-padne-prvni-trest-nanejvys-trilety.html> [citováno 13. srpna 2013]

většinou výrazně upadá a výsledku řízení často, zvláště v případě zprošťujících rozsudků, není dán již zdaleka takový prostor, jako tomu bylo při zahájení trestního stíhání či zahájení hlavního líčení.

Nad zamyšlením jistě stojí názor některých právníků, že příliš mnoho informací poskytovaných médií je způsobilé ovlivňovat svědky.¹⁷² Tuto otázku je pak možno vztáhnout nejen na doposud nevyslechnuté svědky, ale i na samotné orgány činné v trestním řízení, a to v posuzování vlivu mediálního zájmu a prezentace určité kauzy na jejich rozhodování. Domnívám se, že by tento tlak neměl být a priori vylučován.

Jako další problém bych uvedla časté nedodržování presumpce nevinny, ať již prostřednictvím snahy upoutat pozornost čtenáře nadpisem¹⁷³, obsahem článku/zprávy¹⁷⁴, nebo doplňováním informací zejména obrazovými záznamy obviněného vedeného do jednacích síní v poutech (což u veřejnosti minimálně evokuje nerovnost jeho postavení vůči obžalobě) či ilustrativními fotografiemi v podobě mříží, pout apod.

Není výjimkou setkat se rovněž s texty, kdy je dán široký prostor pro vyjádření se žalující straně, případně poškozenému (poškozeným), nikoliv tak již obviněnému.

Důsledně by měl být oddělován názor novináře, autora článku, od tvrzení zavádějících dojemem prokazovaného, příp. prokázaného skutkového děje prostřednictvím domněnek autora.

Problém rovněž spatřuji v častém bezvýhradném přejímání zveřejněných informací dalším sdělovacím prostředkem jako potvrzenou skutečnost.

Ani v teorii není doposud jednotně vyřešena otázka, zda mají zástupci sdělovacích prostředků právo vyjádřit svůj názor na to, jakým způsobem by měl soud v trestní věci

---

¹⁷² Česká televize. *Advokát: Přehršel informací v médiích může ovlivňovat svědky*. 19. června. 2013; dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/231838-advokat-prehrsel-informaci-v-mediich-muze-ovlivnovat-svedky/> [citováno 13. srpna 2013]

¹⁷³ již samotný titulek ve znění *Nabídlí souhlas ministerstva, chtěli za to 20 milionů* je dle mého názoru evidentně v rozporu s presumpcí nevinny, neboť dle dalších informací je trestní řízení v procesním stádiu přípravného řízení, a to krátce po sdělení obvinění. Zdroj: *Novinky.cz. Nabídlí souhlas ministerstva, chtěli za to 20 milionů*. 2. října 2013; dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/314890-nabidli-souhlas-ministerstva-chteli-za-to-20-milionu.html> [citováno 2. října 2013]

¹⁷⁴ například článek zveřejněný s titulkem „*Policie dopadla muže, který na Znojemsku znásilnil devítiletou dívku*.“ V článku se je obviněný několikrát nazýván pachatelem trestného činu znásilnění, přičemž se lze dočíst o tom, že pachatele „*odebraný vzorek usvědčil právě ze tří případů znásilnění díky shodě v databázi DNA*“, přičemž je zjevně opomíjena skutečnost, že vyslovit vinu může v demokratickém právním státě pouze soud a že v současné době, jak článek ostatně sám uvádí, je trestní řízení stále v procesním stádiu přípravného řízení. *Idnes.cz. Policie dopadla muže, který na Znojemsku znásilnil devítiletou dívku*. 5. září 2013; dostupné z: http://brno.idnes.cz/mlady-muz-znasilnil-devitiletou-divku-dyo-/brno-zpravy.aspx?c=A130905_103240_brno-zpravy_taz [citováno 5. září 2013]

rozhodnout. Někteří¹⁷⁵ s odkazem zejména na ústavní zásadu pro nestátní subjekty, že lze činit vše, co není zákonem zakázáno, nesouhlasí s tvrzením jiných odborníků¹⁷⁶, kteří naopak pro vyslovování takových názorů nenalézají v právním řádu oprávnění. Na čem se však zmiňovaní shodnou, je označení tzv. kategorických soudů v dosud nerozhodnutých, resp. nepravomocně rozhodnutých věcech za nepřijatelné a nežádoucí, a že by novináři měli pečlivě volit použítá slova.

Námětem na diskusi rovněž může být otázka informování o etnickém původu či národnosti osob, proti nimž se řízení vede, neboť cílené zamlčování této informace dle mého názoru zcela proti záměru této praxe často vede k tomu, že divák, resp. čtenář přičítá trestný čin obviněného jinému etniku, než tomu ve skutečnosti je.

Možností, jak zlepšit úroveň poskytovaných informací, by bylo zřídit stavovskou příslušnost pro zástupce sdělovacích prostředků, nebo jiný mechanismus, v rámci kterého by byl etický přístup členů vynutitelný. Navrhovaným řešením bývá v odborné literatuře¹⁷⁷ například „tiskový ombudsman pro širokou veřejnost“ (Allmanhetens Pressombudsman) dle švédského vzoru, což je nestátní subjekt řešící neetické jednání novinářů.

Dopad na zpravodajství v praxi má jistě i rozhodovací praxe soudů (a skrz ni i ochota osob, vůči nimž zásah do jejich práv směřuje, učinit právní kroky vůči porušiteli a nést finanční náklady spojené se soudním řízením) co se týče zejména výše přiznávaných náhrad za nemajetkovou újmu způsobenou porušením osobnostních práv a délkou soudních řízení ve věcech ochrany osobnosti.

Za preventivní, mimoprávní, obranu veřejnosti vůči neprofesionálnímu zpravodajství pak lze považovat i preferování přímé účasti na hlavním líčení, resp. veřejném zasedání, nebo sledování zprostředkovaných informací pouze z důvěryhodných a kvalitních zdrojů, tedy nezvyšovat sledovanost médiím, jejichž informování místo věcnosti a objektivnosti připomíná spíše bulvár.

---

¹⁷⁵ např. Sládeček, V. *Ještě k otázce komentářů tisku o trestních věcech*. Bulletin advokacie, 1997, č. 3; 28 s.

¹⁷⁶ např. Vantuch, P. *Je redakce oprávněna ještě před rozsudkem vyslovit názor na to, jak by měl soud rozhodnout ve věci?* Bulletin advokacie, 1996, č. 9; 28 s.

¹⁷⁷ Sládeček, V. *Ještě k otázce komentářů tisku o trestních věcech*. Bulletin advokacie, 1997, č. 3; 30 s.

5. Závěr

Cíl práce byl splněn. Podrobně byla analyzována ustanovení tr. řádu (zejména § 8a až 8d a § 199 až 201), ale i jiných právních předpisů upravujících přístup veřejnosti k jednání soudu a informacím o trestním řízení a následně byly zhodnoceny kvality této právní úpravy. Text práce byl rozdělen na dvě části.

V první části se autorka zabývá jednou ze základních zásad trestního řízení, zásadou veřejnosti, a dochází k závěru o jejím zásadním významu jak pro veřejnost obecně z hlediska její možnosti kontroly výkonu soudnictví, tak i pro samotného obviněného z hlediska jeho záruky, že nebude o jeho vině a trestu rozhodováno tzv. kabinetní justicí a že se bude moci před tváří veřejnosti obhajovat proti vzneseným obviněním. Opomíjet rovněž nelze ani výchovný, generálně preventivní, aspekt pro společnost, kterého by bez veřejného projednávání věci a veřejného vyhlášení rozsudků šlo jinak docílit jen stěží.

Při analýze ustanovení provádějících ústavněprávní rámec zásady veřejnosti jsem odhalila některé nedostatky. Za největší z nich vzhledem k zásadnímu významu této zásady považuji skutečnost, že účinná obrana zástupce veřejnosti proti porušování právní úpravy mající dopad na veřejnost soudního jednání, je velmi omezená. Jediný právní nástroj, k němuž je jedinec, který není zároveň procesní stranou a cítí se být dotčen zásahem do svého práva na účast při soudním jednání, aktivně legitimován, je stížnost na soudce dle režimu zákona o soudech a soudcích. V rámci řízení o této stížnosti však není možné tento zásah zhojit jinak, než vyslovením porušení zákona a případné omluvy soudu (příp. podnítit disciplinární řízení vůči soudci), tedy bez vyvolání jakýchkoliv procesních důsledků pro samotné trestní řízení. Jako návrh *de lege ferenda* by například připadala povinnost soudu, příp. jiného orgánu činného v trestním řízení, opakovat procesní úkon, který byl proveden bez možnosti účasti veřejnosti dle platného práva. Procesní strany jsou v tomto v lepší situaci, neboť jsou aktivně legitimovány jednak k podání ústavní stížnosti, jednak disponují právem podávat řádné i mimořádné opravné prostředky¹⁷⁸, nicméně z výše uvedených důvodů se rovněž nedomnívám, že by účinná právní úprava byla ideální.

---

¹⁷⁸ například důvod odvolacího soudu pro zrušení napadeného rozsudku pro *podstatné vady řízení* dle ust. § 258 odst. 1 písm. a) tr. řádu by se však dal zřejmě aplikovat pouze na nejzávažnější porušení zákona (např. vyloučení veřejnosti zcela mimo zákonné důvody)

Problematický se v kontextu této zásady jeví i hojně využívaný institut trestního příkazu, který je vydáván mimo hlavní líčení, na místo veřejného vyhlášení se pouze doručuje obviněnému a vzhledem k absenci odůvodnění veřejnost de facto nemá možnost, jak se dozvědět, na základě jakých důkazních prostředků, jejich hodnocení a úvah soud došel k výslednému rozhodnutí, tj. vině a trestu.

Druhá část práce se zaměřuje na trestní řízení z pohledu médií a zabývá se jak obecně ústavně garantovými právy na svobodu projevu, právem na informace a právem na ochranu osobnosti, včetně jejich vzájemných vztahů, jakožto zejména poskytováním informací o trestním řízení orgány činnými v trestním řízení a zákazy zveřejňování vymezených informací.

Této úpravě lze dle mého názoru vytknout zejména chybějící lhůty pro poskytnutí informací (na rozdíl od zákona č. 106/1999 Sb.), povinnost poskytovat informace pouze veřejným sdělovacím prostředkům či adresnost této povinnosti pouze vůči orgánům činným v trestním řízení.

Ze zákazu zveřejňování informací umožňující zjištění totožnosti některých poškozených podle § 8b odst. 2 tr. řádu lze vyvodit některé poněkud absurdní závěry, kdy je například chráněn poškozený, kterému byla způsobena těžká újma na zdraví, avšak nikoliv již poškozený, kterému byla na základě jednání naplňujícího znaky skutkové podstaty trestného činu obecného ohrožení způsobena smrt (dle ust. § 272 odst. 1, 2 písm. d) tr. zákoníku). Korektiv veřejného zájmu tvořící výjimku ze zákazů zveřejňování podle ustanovení § 8a až 8c tr. řádu, přijatý novelou tr. řádu, zákonem č. 207/2011 Sb., v reakci na kritiku tzv. náhubkového zákona (zákon č. 52/2009 Sb.), je hodnocen jako pozitivní posun v předmětné právní úpravě, nicméně je třeba vyvarovat se jeho zneužívání a omezit se při jeho aplikaci na skutečně odůvodněné případy.

Závěrem byly v kapitole 4.6. „Zpravodajství v praxi – problémy“ generalizací konkrétních příkladů shrnuty autorčiny postřehy k nejčastějším problémům a nedostatkům poskytovaného zpravodajství, zejména otázka, zda je detailní informování o probíhajícím trestním řízení ku prospěchu účelu trestního řízení, či kam sahá právo novináře vyjadřovat se k tomu, jak by měl soud v dané trestní věci rozhodnout, problém porušování presumpce neviný, bezvýhradného přejímání zveřejněných informací dalším médiem apod.

I přes výše uvedené nedostatky analyzované právní úpravy (a praxe) se však nedomnívám, že by byla koncepčně chybně pojatá. Zlepšování faktického stavu dle mého názoru nemůže vést přes omezování práva na svobodu projevu dalšími zákazy zveřejňování apod., ale v první řadě zlepšením rozhodovací praxe soudů co se týče zejména výše přiznávaných náhrad za nemajetkovou újmu způsobenou evidentním porušením osobnostních práv a délkou soudních řízení ve věcech ochrany osobnosti, které bez pochyby mají vliv na ochotu osob, vůči nimž zásah do jejich práv směřuje, učinit právní kroky vůči porušiteli a nést finanční náklady spojené se soudním řízením.

Dalším předpokladem pro zlepšování současného stavu zpravodajství by bylo zvyšování etiky novinářů. Možností by bylo zřídit stavovskou příslušnost pro zástupce sdělovacích prostředků (jako například u advokátů), nebo jiný mechanismus, v rámci kterého by byl etický přístup jednotlivých členů alespoň nějak vynutitelný (například v textu zmiňovaný ombudsman pro tiskové záležitosti, nestátní orgán, dle švédského vzoru).

Za preventivní obranu veřejnosti vůči neprofesionálnímu zpravodajství pak lze považovat i preferování přímé účasti na hlavním líčení, resp. veřejném zasedání, nebo sledování zprostředkovaných informací pouze z důvěryhodných a kvalitních zdrojů, tedy nezvyšovat sledovanost médiím, jejichž informování místo věcnosti a objektivnosti připomíná spíše bulvár.

6. Seznam zdrojů

Monografie

- Císařová, D.; Fenyk, J.; Gřivna, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: ASPI, 2008
- Čírtková, L; Vitoušová, P. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. 1. vydání. Praha: Grada, 2007
- Herczeg, J. *Média a trestní řízení*. Praha: Leges, 2013
- Herczeg, J. *Meze svobody projevu*. Praha: Orac, 2004
- Jehlička, O.; Švestka, J.; Škárová, M. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006
- Jelínek J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 2. vydání. Praha: Leges, 2011
- Jelínek, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010
- Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010
- Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: Leges, 2013
- Knap, K.; Švestka, J.; Jehlička, O. a kol. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde, a. s., 2004
- Mířička, A. *Trestní právo procesní*. Praha: Všehrad, 1932
- Novotný, O., a kol. *Trestní právo hmotné: I. Obecná část*. 3. Přepracované vydání. Praha: Codex, 1997
- Rozehnal, A. *Mediální právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012
- Rozehnal, A. *Mediální zákony. Komentář*. Praha: ASPI, a. s., 2007
- Šámal, P. a kol. *Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013
- Šámal, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013
- Šámal, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. Praha: Codex Bohemia, 1999

Odborné články a časopisy

Koudelka, Z. *Novinářská svoboda a trestní řízení*. Bulletin advokacie, 1997, č. 3.

Polmová, O. *Právo oběti trestné činnosti na citlivé zacházení*. Trestněprávní revue č. 4/2009

Sládeček, V. *Ještě k otázce komentářů tisku o trestních věcech*. Bulletin advokacie, 1997, č. 3

Šabata, K. *Zásada presumpce nevinny, zásada veřejnosti trestního řízení a zájem médií*. Státní zastupitelství, 2007, č. 10/2007

Štička, M. *Etika v české soudní praxi: dosavadní přístupy, budoucí vize*. Transparency international - Česká republika; dostupné z:

http://www.transparency.cz/doc/evs_justice.pdf [citováno 3. září 2013]

Vantuch, P. *Je redakce oprávněna ještě před rozsudkem vyslovit názor na to, jak by měl soud rozhodnout ve věci?* Bulletin advokacie, 1996, č. 9

Vlach, J. Institut pro kriminologii a sociální prevenci. *Média v kriminologické perspektivě*. Kriminalistika, 2013, č. 2

Právní předpisy

Mezinárodní

Doporučení Výboru Ministrů Rady Evropy č. Rec (2003) 13, k poskytování informací o trestním řízení v médiích

Doporučení Výboru Ministrů Rady Evropy č. Rec (2006) 8, na pomoc obětem trestných činů

Evropská úmluva o ochraně lidských práv, ve znění protokolů

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny

Úmluva o ochraně lidských práv a svobod

Všeobecná deklarace lidských práv

Vnitrostátní

ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením

zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů zákonem, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestné činnosti, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů

zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 67/1992 Sb., o Vojenském obranném zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů.

zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

Podzákonné

vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

Internetové zdroje

Česká advokátní komora

Advokáti si stěžují na prohlídky u soudu, jsou prý ponižující. 20. února 2013; dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=10924> [citováno 10. září 2013]

Ministr spravedlnosti a předseda ČAK: Konec nedůstojných prohlídek advokátů.

Nedatováno; dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=11182> [citováno 10. září 2013]

Obhájci opustili soudní síň, nebylo místo. Datum neuvedeno.; dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=8920> [citováno 10. září 2013]

Česká televize

Advokát: Přehršel informací v médiích může ovlivňovat svědky. 19. června 2013; dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/231838-advokat-prehrsel-informaci-v-mediich-muze-ovlivnovat-svedky/> [citováno 13. srpna 2013]

Elektronická informační deska resortu justice

infodeskajustice.cz

Idnes.cz

Policie dopadla muže, který na Znojemsku znásilnil devítiletou dívku. 5. září 2013; dostupné z: http://brno.idnes.cz/mlady-muz-znasilnil-devitiletou-divku-dyo-/brno-zpravy.aspx?c=A130905_103240_brno-zpravy_taz [citováno 5. září 2013]

Soud zatrhl České televizi přímý přenos. 30. října 2003; dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/soud-zatrhl-ceske-televizi-primy-prenos-ff0-/domaci.aspx?c=A031030_081831_domaci_ton [citováno 3. září 2013]

Press Report

ENPA: ČR chce omezit svobodu tisku. 10. listopadu 2008; dostupné z: <http://www.press-report.cz/clanek-334994-enpa-cr-chce-omezit-svobodu-tisku> [citováno 26. března 2013]

Novinky.cz

Nabídli souhlas ministerstva, chtěli za to 20 milionů. 2. října 2013; dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/314890-nabidli-souhlas-ministerstva-hteli-za-to-20-milionu.html> [citováno 2. října 2013]

Soud začal rozplétat divné zakázky na obraně, obžalováno je 52 lidí. 12. září 2012; dostupné z: <http://www.novinky.cz/domaci/278245-soud-zacal-rozpletat-divne-zakazky-na-obrane-obzalovano-je-52-lidi.html> [citováno 10. září 2013]

TN Nova.cz

Kadeřník celebrit Dobrý jde před soud kvůli brutálnímu znásilnění. 27. srpna 2012; dostupné z: <http://tn.nova.cz/zpravy/domaci/kadernik-celebrit-dobry-39-jde-pred-soud-kvuli-brutalnimu-znasilneni.html> [citováno 3. září 2013]

Ostatní

Bezpečnostní a návštěvní řád Ústavního soudu České republiky

Důvodová zpráva k zákonu č. 207/2011 Sb.

Důvodová zpráva k zákonu č. 459/2011 Sb.

Důvodová zpráva k zákonu č. 52/2009 Sb.

Etické zásady chování soudců

Etický kodex státních zástupců

Instrukce Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 505/2001-Org., kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy

Průběžná zpráva o výsledku šetření veřejného ochránce práv ze dne 2. dubna 2012, sp. zn. 5192/2011/VOP/PN

7. Abstrakt

Informace o trestných činech tvoří významnou část zpravodajství veřejnoprávních i soukromoprávních médií. Právo na informace o trestných činech, resp. trestních řízeních a kriminalitě obecně, je, ať již přímou účastí na soudním jednání či přijímáním informací ze sdělovacích prostředků, v demokratické společnosti nepochybně významným právem každého jednotlivce. Účast veřejnosti na soudním projednávání věci je prostředkem, jak může občanská společnost kontrolovat činnost justice. Trestní proces je řízením, kterým stát více než v jiných řízeních zasahuje do práv a svobod jednotlivců, a kde je proto o to více kontrola veřejnosti nad jeho zákonným výkonem zásadní. Možnost přístupu veřejnosti k informacím o trestních řízeních je pak i zárukou obžalovaného, že jeho vina bude posuzována před nestranným soudem a ne za „zavřenými dveřmi.“

Cílem této práce je podrobně analyzovat relevantní právní úpravu týkající se předmětu diplomové práce (tj. zejména ustanovení § 8a až 8d a § 199 až 201 tr. řádu) a na základě syntézy získaných poznatků následně kriticky zhodnotit její kvality jednak v kontextu ústavně garantovaných práv, jednak co se týče jejich možného uplatnění v praxi a obrany proti jejímu porušování.

Práci jsem rozdělila do dvou klíčových částí, z nichž první se zabývá trestním řízením v kontextu zásady veřejnosti. Dílčí kapitoly se pak zabývají zakotvením této zásady, jejími funkcemi, výjimkami z ní (v podobě podmínek pro vyloučení veřejnosti a jiných omezení veřejnosti) a další úpravou pro přístup veřejnosti k jednání soudu, a to bez ohledu na rozlišování na zástupce médií a ostatní občany, zástupce veřejnosti.

Druhá část práce se týká trestního řízení v kontextu činnosti médií, tedy svobodou projevu a právem na informace, právem na ochranu osobnosti a zejména poskytováním informací o trestním řízení.

8. Criminal procedure, the public and media

- abstract

Information about crimes creates an important part of news in public and private media. Right to information about criminal procedures and criminality in general is in the democratic society undoubtedly a significant right of every individual no matter if through personal presence on a trial or receiving information from media. Presence of the public during a trial is a way how people can control activity of the court. Criminal procedure is a case in which state has bigger interference with our rights and freedom than in other different cases. And that is why the public control is essential here. The possibility of the public to access information about criminal cases is then a guarantee for the accused that his or her guilt will be debate before an impartial court rather behind the „close door“.

The target of this thesis is to analyse in details relevant legislation regarding the subject of this thesis (that is especially regulated by § 8a to 8d and § 199 to 201 of criminal code) and on basis of gather knowledge afterwards critically evaluate the quality of this work, in context of constitutional law guarantee, possible use in practice and defence against violation.

I divide this thesis into two key parts. The first part concerns with a criminal procedure in context of the public principle. Partial chapters concern then with legislation regarding this principle, its functions and exceptions from it (conditions for exclusion the public and other restrictions) and the access of the public to a court proceeding and that without distinguish between representatives of media or of the public.

The second part concerns with a criminal procedure in context of media activity - the freedom of speech and the right to information, personality protection rights and above all the provision of information about a criminal procedure.

9. Klíčová slova – Key words

Trestní řízení	-	Criminal procedure
Veřejnost	-	The public
Média	-	Media
Poskytování informací	-	Provision of information